

**Stavanger SVs program
2023-2027**

**Forskjellene må ned.
Utslippene må ned.
Stem SV!**

Innholdsfortegnelse

Forskjellene må ned. Utslippene må ned. Stem SV!	3
SVs hovedsaker i kommunedelene	4
Små forskjeller, sterkere fellesskap.....	6
Klima og miljø.....	9
Kunnskap, utdanning og oppvekst	16
Helse og velferd.....	22
By- og samfunnsutvikling.....	30
Rettferdig boligpolitikk.....	32
Arbeidsliv	34
Næringsbyen	37
Et rikt kulturliv.....	40
Idrett, frivillighet og friluftsliv.....	44
Solidaritetsbyen Stavanger	46
Antirasisme og inkludering	48
Feminisme og likestilling.....	50
Regnbuebyen	52
Et styrket folkestyre	53

Forskjellene må ned. Utslippene må ned. Stem SV!

Forskjellene må ned.

De økonomiske forskjellene i Stavanger og Norge er for store. Det er for mange unger som vokser opp i fattige familier og som ikke har de samme mulighetene som vennene sine. Det er helt uakseptabelt, og SV vil gjøre det vi kan for å sørge for at alle unger er med i fellesskapet og at ingen faller utenfor.

SV vil gi gratis skolemat til alle elever i Stavangerskolen. I en tid der mye blir dyrere, så skal ikke mat til ungene våre bli en sparepost. Allerede får flere tusen elever i Stavanger skolemat - nå vil vi rulle dette ut til å gjelde alle elevene våre.

SV vil kjempe for universelle ordninger, heller enn at mest mulig behovsprøves. Det skal ikke være en politisk bestemt inntektsgrense som avgjør om barn får gratis SFO, eller om de blir stående på utsiden når resten av vennene leker. Vi ønsker et samfunn der alle får ta del i de samme godene.

Utslippene må ned.

Fremtiden skal være grønn og bærekraftig. SV skal stå på for at vi når klimamålene våre, samtidig som vi tar vare på naturen. Det skal bli enklere å velge sykkel, kollektivtransport eller å gå. Stavanger skal være en klimanøytral by, der vi gjenbruker, reparerer og deler fremfor å kaste og rive. Lufta skal være ren og trygg, naturen skal bevares og havet skal være rent.

Utslipp fra sjøfart utgjør en stor andel av Stavangers totale klimagassutslipp. Det er derfor viktig å få ned utslippene fra cruisetrafikk. SV vil begrense antallet anløp fra cruiseskip (daglig og årlig), pålegge bruk av landstrøm for alle større skip i Stavanger havn, innføre krav om nullutslippsfartøy og innføre cruiseavgift.

SV vil prioritere investeringer i solenergi. Ved å bygge ut solceller på kommunale tak kan vi kutte utslipp og produsere fornybar energi. Å investere i solenergi vil også bidra til å redusere presset på å bygge ut ny, naturødeleggende kraftproduksjon som vindmøller.

SV kjemper for begge deler.

Klimakamp og kampen for rettferdig fordeling henger sammen. De rikeste i samfunnet står for de største utslippene. Da kan det ikke være slik at de med minst skal betale den høyeste prisen for klimakutt. Klimakampen må være rettferdig.

Hvis du stemmer på SV, trenger du ikke velge mellom rettferdig fordeling eller kamp for klima og natur. SV sikrer begge deler. Vi er et rødt og grønt parti for miljø og rettferdighet. Sammen kan vi få forskjellene ned og få utslippene ned. Du er velkommen med på laget!

SVs hovedsaker i kommunedelene

Hundvåg

Hundvåg er også en bydel med store forskjeller og områder som preges av levekårsutfordringer. Vi vil derfor jobbe for å få til et områdeløft på Skeie, tilsvarende det som er på Storhaug, Kvernevik og Hillevåg i dag.

Eiganes og Våland

Eiganes og Våland mangler bydelshus, som kan være et viktig møtested for innbyggere i alle aldre. Mange savner en ungdomsklubb som kan være en trygg og rusfri møteplass. Uten gode tilbud for ungdom i kommunedelen trekkes mange ned mot sentrum. SV vil prioritere å få på plass et bydelshus i Eiganes og Våland kommunedel. Huset bør ha en sentral beliggenhet i kommunedelen og kunne romme flere aktiviteter.

Tasta

I mange år har SV stått på for lang kulvert langs E39 på Tasta. Dette er viktig for å redusere støyforholdene for Tasta skole og innbyggere i området. Vi må sikre gode trafikale forhold, både for gående, syklende og en trygg trafikk situasjon for bilister.

Hinna

SV er opptatt av å få flere biblioteksfilialer i Stavanger, og vil i perioden prioritere å bygge ut bibliotek i Hinna kommunedel. Dette kan gjøres i tilknytning til en skole eller som en del av utbyggingen på Forus Øst. Vi vil særlig vektlegge barne- og ungdomsavdeling på Hinna bibliotek.

Madla og Kvernevik

Vi vil bevare Tingbøskogen og vil jobbe mot at det etableres en transformatorstasjon her. Det er viktig for hele byen at vi bevarer skogen, fremfor å hugge ned 40 mål med trær. Natur er viktig å bevare, og derfor vil SV ta kampen for Tingbøskogen.

Finnøy

SV ønsker at alle unge skal trives i kommunedelen og ha gode trygge, aktivitetstilbud som skaper tilhørighet. SV ønsker derfor å støtte det pågående arbeid for å bruke Ryggjabø tomten med tiliggende hus til å skape aktivitet for ungdom.

Rennesøy

Rennesøy kulturhus, Meieriet har som formål å være en kulturformidler for innbyggerne. Meieriet er et naturlig samlingspunkt for kultur på Rennesøy. Derfor er SV opptatt av å sikre gode vilkår for videre drift av huset.

Hillevåg

Hillevåg er en sentrumsnær bydel som samtidig har et stort naturområde i Sørmarka. Sørmarka friområde er viktig for Hillevåg og viktig for Stavanger. Her finner man store tur og rekreasjonsområder som er tilgjengelig for de fleste. Derfor ønsker SV å bevare ved at det opprettes en lovfestet markagrense tilsvarende markagrensa i Oslo.

Storhaug

SV vil sørge for en utvikling av Nytorget som sikrer gode grøntområder, nytt lokale for Metropolis, gode erstatningslokaler for kunstmiljøet som er der i dag og at vi videreutvikler området med det gamle politikammeret som en del av grunnlaget. Området skal være preget av grønt, med gode møteplasser og lekeområder for barn og unge. SV vil også kjempe for en utvikling av Svankevigå som bygger på områdets egenart og ivaretar beboerne.

Små forskjeller, sterkere fellesskap

Forskjellene i samfunnet er store, og koronapandemien forsterket disse forskjellene. SVs mål er et samfunn med små forskjeller og sterkere fellesskap. Over tid har antallet barn som vokser opp i fattige familier økt kraftig. Et anstendig samfunn kan ikke godta at barn vokser opp i fattigdom.

Stavanger har gode forutsetninger for at innbyggerne skal kunne leve gode og meningsfulle liv. SV ønsker mer solidaritet i Stavanger. Mer av kommunens ressurser må brukes på fellesskap og til å sikre at alle kan ta del i velstanden. Selv om Stavanger er en rik kommune, faller mange utenfor. Barnefamilier er særlig utsatt.

SV vil:

- **ha full sysselsetting.** Arbeidsløshet er sløsing med ressurser. Alle skal ha tilgang til arbeid. Stavanger må kunne tilby arbeid til arbeidsløse når arbeidsløsheten øker.
- **sørge for et anstendig arbeidsliv for alle.** SV vil bekjempe svart arbeid, sosial dumping og sikre gode arbeidstakerrettigheter til alle.
- **bygge fellesskap.** Gode fellesskapsløsninger er bra for alle, men mest for dem som har minst. SV vil fortsatt ha eiendomsskatt for å styrke fellesskapsløsningene.
- **ta vare på dem som faller utenfor.** Velferdskommunen skal ha gode tilbud til dem som opplever problemer i ulike faser av livet.
- **videreutvikle områdesatsingene** i Storhaug, Hillevåg og Kvernevik. SV jobber for å få statlig finansiering også av områdeløftene i Hillevåg og Kvernevik. Vi ønsker også å igangsette områdesatsing på Hundvåg.

Oppvekst - kampen mot forskjellene

Antallet barn i familier med lav inntekt har økt kraftig i Stavanger de siste tiårene. Dette er en krise for barna og familiene det gjelder, men også for kommunen vår som helhet.

Stavanger skal være en god og trygg kommune å vokse opp i. Uansett hvor i kommunen man bor, og uavhengig av familiebakgrunn skal alle barn i Stavanger bli sett, hørt og tatt vare på. I Stavanger skal vi ha gode barnehager og skoler, en rettferdig boligpolitikk, integrering, mangfold og et godt barnevern.

Hvis vi ikke tar kampen mot de voksende forskjellene er alternativet at fattigdommen går i arv. En fattigdom som går i generasjoner, fratrukker mennesker troen på at det er mulig å endre livssituasjonen sin.

Et sosialt sikkerhetsnett

En velferdsstat må ha et sikkerhetsnett som kan fange opp de som kortsiktig eller langsiktig trenger bistand fra fellesskapet. Det er et mål for oss alle i størst mulig grad å være selvhjulpne.

I Stavanger er for mange avhengig av bistand fra NAV og sosialtjenesten fordi andre deler av stat eller kommune påfører dem kostnader for grunnleggende tjenester. Dette kan eksempelvis være økende barnehagepriser, egenandeler for helsetjenester eller SFO-priser. Dermed er de avhengig av supplerende sosialhjelp for at husstanden kan ha et likeverdig sosialt liv.

SV vil:

- **legge til grunn at universelle ordninger** gir best organisering av velferdsstaten.
- **bidra til at egenandeler innenfor helse- og velferdstjenester har en sosial profil.**
- **arbeide for en sosial boligpolitikk** med husleie i kommunale utleieboliger på akseptabelt nivå.
- **søke om adgang til et prøveprosjekt der kontantstøtten fjernes i utvalgte bydeler.** Gratis barnehageplass og SFO gis som kompensasjon for bortfall av kontantstøtte. SV ønsker også sysselsettingstiltak som en del av dette prosjektet.
- **sikre individuell vurdering og hjelp til mennesker som mottar sosialhjelp.** I noen tilfeller kan det medføre plikt og rett til aktiviteter som utgangspunkt for sosialhjelp. Uføre og syke skal ikke ha betingelser knyttet til sosialhjelp eller ytelser.
- **fortsette praksisen med å ikke beregne barnetrygden som inntekt når sosialhjelp beregnes.** Barnetrygden er et universelt gode, som ikke skal føre til kutt i sosialhjelpen.
- **utvide gratis SFO**, slik at alle barn får være med.
- **innføre skolemat på alle skoler i Stavanger.** Næring og læring henger sammen. Ingen unger skal være sultne på skolen.
- **videreføre Barnas sommer**, slik at alle barn kan få delta i gratis og kjekke aktiviteter gjennom sommerferien.
- **endre retningslinjene for omsorgstønad**, slik at Stavanger havner på et nivå som tilsvarer det man utbetaler i andre kommuner. Utmålingen må basere seg på hjelpebehov, ikke på alder.

Arbeidsløshet – spesialtiltak for ungdom

Alle skal kunne leve av sin egen arbeidsinntekt. Det er en av hovedpilarene for et rettferdig samfunn. Arbeid er et gode og det gir verdighet og mening.

Lønnstilskudd og fagopplæring er viktige tiltak for å få folk i arbeid. Tiltaket lønnstilskudd betyr delvis finansiering av lønn som den langtidsledige eller langtidssyke kan ta med når vedkommende søker jobb. Fagopplæring er en langsiktig investering i unge mennesker som potensielt har 30-40 år igjen av et yrkesaktivt liv.

SV vil:

- **at Stavanger kommune skal jobbe for at staten skal gi alle som ikke er i arbeid rett til kvalifiseringsprogram** eller tiltak med sikte på ordinært arbeid.
- **at alle som har fullført 2-årig kvalifiseringsprogram/tiltak og fortsatt ikke er kommet i arbeid skal ha rett til tilbud om ordinært arbeid med**

lønnstilskudd eller individuell mulighet for fagutdanning med kvalifiseringsstønad eller lærlingelønn.

- **at NAV lokalt styrkes slik at de kan prioritere tiltakene fagopplæring og lønnstilskudd** i samarbeid med ryddige arbeidsgivere og videregående skole.
- **fortsatt satse på Ungjobb**, som bidrar til at unge mellom 13-17 år kan få seg sommerjobb.

Omfordeling og eiendomsskatt

Velferden sikres av skatteinntekter. Et solidarisk samfunn innebærer at de som har de sterkeste ryggene tar de tyngste løftene.

SV ønsker økt skatt på høye inntekter og redusert skatt på lave inntekter. Stavangers skatteinntekter kommer i hovedsak fra kommuneskatt på inntekter. De er bestemt av statens skattepolitikk. For å skaffe økt handlingsrom for fellesskapet har Stavanger eiendomsskatt. Den er utformet med et bunnfradrag som skjermer små og rimelige boliger.

SV vil:

- **øke eiendomsskatten slik at det er rom for økt velferd**, med bunnfradrag som i størst mulig grad skjermer små boliger.
- **arbeide for en progressiv kommunal eiendomsskatt**. I dag er det kun lov å innføre et bunnfradrag i eiendomsskatten. Det bør være flere trinn for å skape en bedre fordelingseffekt.
- **ha høyere eiendomsskatt på næringseiendommer**.
- **arbeide for å ha høyere eiendomsskatt på sekundærbolig**.

Klima og miljø

Verden står overfor en klimakrise og en naturkrise. Begge krisene krever at vi tar kraftfulle grep og gjør store endringer. Klimarettferdighet betyr at land som Norge må lede an i å bygge nullutslippssamfunnet. Stavanger skal være i front, også internasjonalt.

Innen 2030 skal Stavangers direkte utslipp av klimagasser være kuttet til et minimum. Stavangerlufta skal være ren og det skal være mindre plast og miljøgifter i havet. Det skal summe av flere humler og bier i kommunen vår, vi vil ha flere grønne lunger og økt biologisk mangfold. Flere i byen reparerer og bytter i stedet for å kjøpe nytt, og kommunen legger til rette for at bruk-og-kast blir erstattet med sirkulær økonomi.

Kutt i klimagassutslipp

Stavanger bør være ledende i å endre forbruk og kutte utslipp av klimagasser på en måte som samtidig skaper en triveligere kommune å bo i. Dette innebærer at trafikk, utbygginger og aktiviteter må bli fossilfrie og bruke minst mulig energi og naturressurser. Materialer må resirkuleres og gjenbrukes, og energi produseres, gjenbrukes og fordeles smart. Teknologisk utvikling kan bidra til at Stavanger blir en klimavennlig kommune. Det viktigste er å kutte utslipp, og karbonfangst og lagring må aldri bli en hvilepute for utslippskutt.

SV vil:

- **at Stavanger skal redusere klimagassutslippene med 80 prosent innen 2030** sammenlignet med 2015-nivå.
- **at Stavanger kommune erklærer klima- og naturkrise.**
- **jobbe for at det etableres en løsning for karbonfangst og -lagring for avfallsstasjonen på Forus.** Årlig slippes det ut 100.000 tonn CO₂ fra forbrenningsanlegget på Forus. Gjennom karbonfangst og lagring kan utslippene reduseres med 90 %. Når avfallssorteringsanlegget skal bygges opp igjen, må dette være en del av de helhetlige planene.
- **begrense antallet anløp fra cruiseskip** (daglig og årlig), pålegge bruk av landstrøm for alle større skip i Stavanger havn, innføre krav om nullutslippsfartøy, utarbeide en nedtrappingsplan og innføre cruiseavgift. Inntektene skal brukes til lokale miljøtiltak.
- **satse på solenergi i offentlige bygg.** Ved å investere i solenergi i 90 kommunale bygg, kan CO₂-utslippene reduseres med 1900 tonn. Solenergi skal også være en del av energiløsningen i nye bygg og ved renoveringer. SV vil arbeide for at det i reguleringsplaner stilles krav om solenergi i prosjektene.
- **innføre støtteordninger til solenergi prosjekt** som ikke mottar annen offentlig støtte.
- **fjerne gebyr for søknad om solenergi i vernede områder.**
- **investere i energisparende tiltak i offentlige bygg** og energioppgradering i offentlige boliger. Lavinntektsfamilier må prioriteres.
- **at kommunens bygningsmasse skal sikte mot plusshus-standard** på alle byggeprosjekter skal være tilpasset tanken om sirkulær økonomi. Både energibruk og utslipp i bygging, materialbruk, installasjoner, drift gjennom

vedlikehold, transport og energibruk, samt riving og avfall skal være med i regnskapet.

- **øke bruken av trematerialer i nye bygg** fordi sementproduksjon gir høye utslipp.
- **jobbe for redusert biltrafikk.**
- **at de fartøy og kjøretøy som kommunen eier eller leier er utslippsfrie.**
- **redusere kjøttforbruket i kommunale institusjoner.** Det skal alltid være vegetar og veganmat tilgjengelige på alle Stavanger kommune sine arrangementer og kantiner.
- **investere i klimatilpasningstiltak** som for eksempel overvannshåndtering, flomsikring og naturrestaurering. Naturbaserte løsninger, som å åpne bekker, treplanting og grønne tak, må prioriteres.

Ren luft

Ingen skal måtte dø eller bli alvorlig syk som følge av luftforurensing i byen vår. Svevestøv, NOx-utslipp og annen luftforurensing rammer særlig personer med luftveis- og hjerte/karsykdommer. Barn, eldre og gravide er også særlig sårbare.

SV vil:

- **holde nivåene av svevestøv godt under helsemyndighetenes anbefalinger.**
- **jobbe for å redusere veitrafikken**, som er den største kilden til lokal luftforurensing.
- **beholde piggdekkgebyret.** Inntektene fra gebyret skal gå til miljøtiltak.
- **ta i bruk akutte tiltak for å hindre farlig luft på enkeltdager** når det er nødvendig for liv og helse.
- **gjeninnføre pant på gamle vedovner.**

En grønn og naturvennlig kommune

Det er registrert 418 ulike rødlistede arter i Stavanger. Den største trusselen mot naturmangfold er arealendringer. Hver gang vi endrer eller gjør inngrep i natur påvirkes levestedet til planter, dyr og sopp. Stavanger har nesten ikke inngrepsfri natur (I følge Miljøstatus.no har Stavanger et samlet areal på 242 km², og av dette var 2,99 km² inngrepsfri natur per 2018).

Stavanger SV ønsker at Stavanger skal bli en naturpositiv kommune. Vi vil stanse nye naturinngrep for å ta vare på det lille vi har igjen av naturområder, og restaurere og tilbakeføre naturområder. Ved restaurering og tilbakeføring av natur er det viktig at vi sørger for et mangfold av naturområder og treslag. Vi vil bevare Tingbøskogen og vil jobbe for at det ikke etableres en transformatorstasjon her. Sørmarka må bevares ved at det opprettes en lovfestet markagrense tilsvarende markagrensa i Oslo.

Å nyte og bruke Stavangers flotte natur skal være enkelt for alle. Nærheten til sjøen er en kvalitet i hele Stavanger. Vi vil gjøre strandsonen mer tilgjengelig for kommunens innbyggere og besøkende. Økt naturmangfold og større muligheter for naturopplevelser og grønne rekreasjonstilbud i nærmiljøet bidrar til folkehelse og økt trivsel.

SV vil:

- **stanse nye naturinngrep**, i tillegg til å restaurere eller tilbakeføre naturområder. Stavanger skal være en arealnøytral kommune uten tap av grønne områder og naturverdier.
- **innføre naturbudsjett**, for å sikre at all natur som bygges ned erstattes. Et naturbudsjett skal sette mål om at natur restaureres og at vi øker tilbakeføringen av natur.
- **sette krav om grønne tak og fasader**. Grønne områder og vegetasjon bidrar til bedre luft og fordrøyer avrenning av overvann.
- **restaurere myrområder i Stavanger**. Myr er viktig som karbonlager og for biologisk mangfold. I Stavanger finnes noen få restarealer av myr igjen, men de er i dårlig tilstand på grunn av gjengroing. Disse må restaureres.
- **jobbe for at flere små og store arealer settes av til mer bynatur**. Dette er viktige leveområder og spredningsmuligheter for ulike planter og dyr. Grønne tak og bievennlig beplantning av andre mindre områder bidrar til bedre levekår for bier og andre insekter. Flere gressplener bør gjøres om til blomsterenger.
- **gå mot omregulering av friområder til andre arealformål**. I en tettbygd by er det viktig å beholde de grøntarealene vi har og sikre nye.
- **utvikle friareal på øyene**. Videreføre prosjekt friområde i byområdene og legge til rette for flere parker i kommunedelene, for at alle skal ha nærhet til gode arealer for rekreasjon og uteopphold.
- **jobbe for grønnere skolegårder og for at flere skoler og barnehager får mulighet til å ha skolehager**. Vi vil ikke ha gummidekke, som inneholder miljøgifter i skolegårder og barnehager.
- **åpne bekker som tidligere har blitt lagt i rør**. Det vil øke det biologiske mangfoldet og være en tilpasning til et varmere og våtere klima.
- **jobbe for at det er god økologisk tilstand i innsjøene i Stavanger**
- **bygge en fugleholme i Mosvatnet**. Dette vil bidra til å bevare fuglebestandene.
- **øke innsatsen for å bekjempe fremmede arter**. Fremmede arter er blant de største truslene mot biologisk mangfold både i Norge og i verden.
- **hindre utbygging i strandsonen**. SV vil derfor gå imot at det gis dispensasjoner til bygging av hytter, naust og andre tiltak som ødelegger strandsonen.
- **plante flere trær**. Trær binder opp CO₂ og renses luften.
- **jobbe for at flere trær bevares**. I reguleringsplaner må verdifulle trær til bevaring avmerkes.
- **forby bruk av vannscooter i farvannet rundt Stavanger**. Vannscootere fører til mye støy og forstyrrer fuglelivet.
- **støtte til opprettelse av urbane kjøkkenhager, primært økologiske kjøkkenhager, på ubrukte arealer**.
- **bygge løkk over motorveien fra Schancheholen til Haugåsveien**, både for å redusere støy og luftforurensing, skape nytt areal som kan frigjøre plass til bolig og grøntarealer.

Mindre forbruk, mindre avfall og en sirkulær økonomi

Et høyt forbruk av materielle ressurser fører både til økt klimautslipp og et press på naturens ressurser. Stavanger SV vil derfor jobbe for et bærekraftig og redusert materielt forbruk. Fokuset må flyttes fra å kjøpe nytt til i større grad å ta vare på tingene man har, dele, bytte, fornye og reparere.

SV vil:

- **jobbe for å redusere kommunens forbruk av materielle ressurser.** Kommunens forbruk kan reduseres gjennom økt gjenbruk, å forby bruk av engangsservise på kommunale arrangement og redusere matsvinn. Kommunen bør også etterspør gjenbruksmaterialer i sine innkjøp.
- **gå imot riving av velfungerende bygg** og sørge for økt gjenbruk i byggeprosesser.
- **arbeide for at Stavanger blir en plastsmartkommune.** Det vil si å bruke plast der det er rett å bruke det.
- **jobbe for at Stavanger kommune velger produkter og løsninger som er energi- og ressursbesparende,** laget av gjenvunnet materiale, har lang holdbarhet og som kan repareres og materialgjenvinnes.
- **at Stavanger kommune gjør alle sine investeringer grønne og sosialt ansvarlige.** Det betyr blant annet at Stavanger kommune stiller krav til miljømerkede varer i sine innkjøp.
- **starte en innsamlingsordning for ødelagte og utbrukte klær.** EU har varslet at det ville komme krav om dette i 2025. Stavanger bør gå foran og starte innsamling av ødelagte klær så raskt som mulig.
- **jobbe for å vri privatpersoners forbruk** mot opplevelser og tjenester framfor å eie flere materielle gjenstander.
- **legge til rette for mer ombruk, reparasjoner, sambruk, bytting og utlans- og delingsordninger.** Kommunen må legge til rette for flere reparasjonsverksteder i byen. Disse vil bidra til både arbeidsplasser og økt gjenbruk.
- **teste ut en ordning med “reparasjonsbillett”,** tilsvarende som i Wien. Målet med ordning er å stimulere til mer gjenbruk. Kommunen dekker da en viss andel av reparasjonskostnader. Dette vil stimulere til opprettelsen av nye reparasjonsverksteder og dermed også nye arbeidsplasser.
- **etablert en egen ombruksuke** med arrangementer og aktiviteter som har fokus på deling, utlån, bytting, gjenbruk og reparasjon. Oslo kommune arrangerer allerede en slik uke som en del av den «Europeiske uken for avfallsreduksjon» som fremmer bærekraftig ressursforbruk og avfallshåndtering. I Stavanger vil dette være en utvidelse av Bruk Brukt-satningen (<https://brukbrukt.no/>).
- **at alle kommunale virksomheter blir miljøfyrtårnsertifisert.**
- **fjerne reklamefinansierte tavler fra det offentlige rom,** som bidrar til økt forbruk, kjøpepress, kroppspress og visuell forøpling av gatebildet.

Rent hav

Etter kommunesammenslåingen har Stavanger blitt en større havbrukskommune. Stavanger SV vil stille strengere miljøkrav til havbruk. Forurensning fra oppdrettsanlegg truer fjordene, og rømt laks og lakselus truer villaksstammene. SV vil beskytte villaksen og redusere andelen importert fôr.

Plast i havet er et verdensomspennende problem som også rammer Stavangers havområder og strender. Gummigranulat fra kunstgressbaner er en stor kilde til mikroplast i havet og må derfor skiftes ut.

SV vil:

- **stans fiske av leppefisk til oppdrettsnæringa.**

- **at alle nye oppdrettsanlegg skal være lukka** og ikke ha utslipp av noe slag.
- **utarbeide en plan for å få alle oppdrettsanlegg i lukka miljøvennlige system før 2030**
- **jobbe for mindre plast i havet** ved å styrke strandrydding.
- **skifte til miljøvennlig dekke på byens kunstgressbaner.** Gummigranulat fra kunstgressbaner er i dag den nest største landbaserte kilden til mikroplast i Norge. Inntil alle baner har fått miljøvennlig dekke, må det innføres tiltak for å hindre at gummigranulat spres.
- **fjerne miljøgifter på sjøbunnen** slik at det blir trygt å spise fisk fra alle kystområder rundt Stavanger. Dersom fjerning av miljøgifter er for risikabelt, bør områder med mye gift dekkes til.

Dyrevelferd i Stavanger

Et Stavanger for alle betyr også et Stavanger for dyrene. SV vil at Stavanger skal bli en foregangskommune innen dyrevelferd.

SV vil:

- **støtte tiltaks- og holdningskampanjer for dyrevelferd.**
- **gi økonomisk støtte til frivillige organisasjoner som hjelper samfunnet med å ta seg av hjemløse dyr.**
- **jobbe for retningslinjer som sikrer at politiet og andre etater alltid ser etter ID-merking hos dyr og informerer eiere.**
- **jobbe for at produksjonsdyr på gårdsbruk i Stavanger kommune har dyrevelferdsmessig forsvarlige levevilkår.** Det må jobbes mot en økologisk standard på dyrevelferdstiltak, som blant annet sikrer dyr mer tid i friluft.
- **jobbe for at det utvikles alternativ til fuglepigger på tak og fasader.**
- **kutte ned på fyrverkeribruk utenfor kommunal regi,** for å gi dyreeiere økt forutsigbarhet om lydforurensing.

Flere fotgjengere, syklister og kollektivreisende og færre biler

Den største kilden til utslipp av klimagasser i Stavanger kommer er veitrafikk. Bilbruken må derfor reduseres kraftig for at kommunen skal nå klimamålene. SV vil at flere går, sykler eller reiser kollektivt til daglige gjøremål. Stavanger by er velegnet for sykling året rundt. En by med lavt behov for transport med bil trenger mindre plass til vei. Det blir dermed mer plass til grønne rekreasjonsområder, gode møteplasser og flere boliger.

SV vil arbeide for å realisere et høyverdig kollektivsystem som binder hele regionen sammen. Det er spesielt viktig å få til gode kollektive forbindelser til det nye sykehuset og Sola flyplass. Vi trenger langt større kollektivdekning og et kollektivsystem som tåler en stor region med lange avstander og mange innbyggere, der vi har skinnegående løsninger.

SV vil:

- **prioritere gående, syklende og kollektivreisende med egne separate traseer.**
- **bedre trafiksikkerheten for gående og syklende.** Sykkelveiene Madlaveien/Regimentveien, Hillevågsveien og andre risikofylte sykkelveier bør raskt forbedres med tanke på trafiksikkerhet.
- **utvide bysykkelordningen,** etablere flere ladestasjoner, flere sykler og reduserte priser.

- **tilrettelegge bedre for el-sykler**, blant annet for flere trygge parkeringsløsninger og lading.
- **ha sikker sykkelparkering** på arbeidsplasser, handlesteder og studiesteder. Kommunen skal sette av areal til tyverisikker sykkelparkering, stille krav til sykkeltilrettelegging i nybygg samt ha aktiv dialog med andre aktører om sykkelparkering.
- **jobbe for en byutvikling som gir redusert transportbehov** og kortreist hverdagsliv for de fleste
- **arbeide for bygging av skinnegående kollektivsystem til Ullandhaug** (UiS og nye SUS) og til Sola flyplass.
- **sikre framtidige traseer for kollektivtransport** og holdeplasser i reguleringsplaner.
- **bedre tilkomst for reisende til trafikknutepunkt** og sikre sømløse overganger mellom ulike kollektive transportmidler. Jobbe for at reisende kan ta med sykkel gratis på tog.
- **redusere biltrafikken** ved å gjøre parkering dyrere og mindre tilgjengelig i områder der kollektivtilbudet er godt utbygd. Tillate maks ett boligsoneparkeringskort per husstand.
- **etablere flere miljøgater** for å bidra til å redusere farten, gjøre veien mer attraktivt for gående og syklende og øke trivsel. Muligheten for å innføre flere bilfrie gater bør utredes.
- **prøve ut ordningen med vrakpant på parkeringsplasser** slik Oslo kommune har gjort.
- **etablere hensynssoner i ulike kommunedeler der myke trafikanter gis hovedprioritet.**
- **gradvis forbeholde næringsparkeringsplasser og taxiholdeplasser i sentrum til utslippsfrie kjøretøy.**
- **påvirke nasjonale myndigheter til å endre loven, slik at det blir mulig for kommunen å pålegge kjøpesenter å innføre parkeringsavgift.** Dette vil styrke sentrum som en møteplass og redusere biltrafikken.
- **jobbe for å endre dagens bompengesystem** til en veipricing som tar hensyn til kjørelengde og bilens miljøegenskaper, og arbeide for at det ikke rammer usosialt. Inntil veipricing er på plass vil SV akseptere dagens bymiljøavtale. Det er en innebygd motsetning i at utbygging av kollektivtransport i bymiljøavtalen gjøres avhengig av bompengainntekter, der økt bilbruk gir økte bevilgninger til kollektivtransport, og motsatt.
- **støtte innføring av rushtidsavgift.**
- **igangsette kraftig opptrapping av utbygging av offentlig tilgjengelige ladepunkter.**
- **videreføre støttetiltak for ladeinfrastruktur** i eksisterende sameier og borettslag.
- **stille krav i reguleringsplaner om at nybygg og bygg som er under renovering skal være ladeklare bygg.**
- **legge til rette for økt bildeling**, blant annet ved bidra til flere oppstillingsplasser for bildeling i og utenfor sentrumskjernen.
- **at Stavanger skal være en pådriver for økt satsing på jernbane**, styrke Sørlandsbanen og Jærbanen, støtte gjenåpning av Ålgårdbanen og arbeide for lyntog over Haukeli.
- **arbeide for å gjenåpne Forus stasjon.**

Miljøvennlig landbruk

Klimakrisen gjør det nødvendig å arbeide for økt matsikkerhet globalt, nasjonalt og lokalt. Stavanger er, takket være Finnøy og Rennesøy, en stor landbrukskommune, og arealene på øyene er Stavangers spiskammer. Betydningen av landbruksareal i et forsyningsperspektiv kan ikke overdrives, og SV vil arbeide for at en betydelig større del av landbruksproduktene som tilbys skal være produsert lokalt.

Samtidig er også landbruket en kilde til klimagassutslipp. Forbrenning av fossilgass til oppvarming av veksthus står for de største utslippene av klimagasser fra Stavangers landbruk. SV vil støtte næringen i arbeidet for mer klimavennlige løsninger i landbruket.

SV vil:

- **jobbe for at fossilt brennstoff fases ut som energikilde i drivhus.** Dette vil bidra til store utslippskutt. Veksthusene må varmes opp med bruk av utslippsfri energi, som for eksempel bioenergi og solenergi.
- **at torv som vekstmedium må erstattes av andre og mer klimavennlige alternativer.**
- **at lokalt jordbruk ikke fører til uønskede klima- og naturkonsekvenser andre steder i verden.**
- **utvikle prøveprosjekt med regenerativt og mer klimavennlig landbruk.**
- **jobbe for at myrer og våtmarker bevares, og ikke dreneres og dyrkes,** fordi disse binder og lagrer CO₂ og er viktig for det biologiske mangfoldet.
- **at kommunen jobber med å tilby mest mulig lokal mat i sine virksomheter, arrangementer, skolemat og kantiner.**
- **jobbe for å øke den økologiske matproduksjonen i Stavanger.**
- **at matproduksjonen blir mer plantebasert.**
- **at Stavanger kommune skal jobber mot et minimum 15% økologisk andel i egen virksomhet.**

Kunnskap, utdanning og oppvekst

Barnehage

Stavangerbarnehagen skal være et trygt sted hvor barn trives og er inkludert. For SV er det viktig at alle barn får muligheten til å delta i lek og fellesskap.

SV vil arbeide for at alle nye barnehager i Stavanger opprettes som kommunale eller private, ideelle virksomheter, og si nei til nye kommersielle barnehager.

Antallet barn på en avdeling er avgjørende for i hvor stor grad barn blir sett, og for kvaliteten på samspillet mellom barn og voksne. Bemanningsnormen for barnehager (en voksen pr. tre barn i småbarnsavdeling, og en voksen pr. seks barn i storbarnsavdeling) skal følges.

SV vil arbeide for at alle som arbeider i barnehage skal være faglærte eller pedagoger. Barnehjernens viktigste utviklingsfase krever allsidig kompetanse og gode fagfolk. Alle ufaglærte som er ansatte i barnehager i kommunen skal få tilbud om utdanning.

SV vil arbeide for å øke antall ansatte i barnehagene. Pedagognormen i barnehagen er viktig, men må finansieres slik at den ikke går utover det totale antallet voksne fang, hender og hoder i barnehagen.

Like viktig som antall ansatte er det at barna er trygge på de voksne. SV vil derfor styrke ordningen med kommunalt bemanningssenter for barnehagene i kommunen. Dette vil føre til at hver barnehage bruker faste vikarer som kjenner barnehagen, er en del av personalgruppen og som barna er trygge på.

SV vil:

- **redusere prisen på barnehage og utvide inntektsgrensen for friplasser.** Stavanger kommune skal ligge godt under den nasjonale maksprisen på barnehageplass. Vi vil i tillegg sikre at familier med lav inntekt sikres deltakelse i barnehage gjennom friplasser. Alle unger skal kunne gå i barnehage.
- **motarbeide profitt på barnehagedrift.** Vi vil ha barnehager som er kommunale eller private, ideelle virksomheter for å unngå at våre felles penger går til aktører som tjener seg rike på barnehagedrift. Barnehagedrift er en fellesskapsoppgave og fellesskapets penger skal derfor komme barna til gode.
- **utvide opplæring i temaet vold og overgrep** for barnehagebarn, som forebyggende tiltak.
- **at barnehager skal få være barnehager, og at læring skal skje gjennom lek og samspill med voksne.** Barnehagene skal ha stor frihet til selv å vurdere hvilke pedagogisk opplegg som skal brukes.
- **rekruttere og videreutdanne flere med pedagogisk kompetanse.** Det skal være minst 50 prosent barnehagelærere og 50 prosent barne- og ungdomsarbeidere i barnehagene.
- **systematisere og styrke etter- og videreutdanningen av ansatte i barnehagene.**
- **særlig styrke bemanningen for barn under to år.**

- **sikre at ordningen med “Åpne barnehager” videreføres.**
- **satse på språkutvikling i barnehagen.** Tilrettelegge for gode språkmiljøer for barn med språkvansker, og barn som ikke kan tilstrekkelig norsk.
- **tilføre ekstra pedagogiske ressurser til barnehager som ligger i soner med levekårsutfordringer.**
- **sikre alle barn i barnehagen god og næringsrik mat hver dag.**
- **utvide det kommunale bemanningssenteret for barnehager.**
- **sikre god rekruttering** ved å jobbe for gode arbeidsforhold og lønnsvilkår for ansatte i barnehagene.

Skole

Skolen skal bidra til å utjevne forskjeller og motvirke segregering, klasseskille og begrensede kjønnsroller. En inkluderende og mangfoldig fellesskole skal fremme læring gjennom deltagelse. Gjennom undervisning og lek skal barna lære å mestre ulike fagfelt, trene på samarbeid, kritisk tenkning og å være kreative.

SV vil arbeide for å gi læreren frihet, tillit og fleksibilitet til å legge opp undervisningen slik det passer klassen og elevene best. For de minste barna skjer læring også gjennom lek. SV vil arbeide for å få leken tilbake på første trinn i grunnskolen. Trygge relasjoner mellom elev og lærer er viktig for elevenes læring og trivsel. Da må lærerne våre ha tid til å bygge gode relasjoner med elevene.

Tilpasset opplæring er helt avgjørende, både for de som ligger foran i løypa, og de som henger etter. Tanken om spesialundervisning som noe du skal ut av klassen for å få, må endres. SV vil arbeide for at spesialundervisning betyr tilrettelegging i klasserommet, i fellesskap med klassekameratene dine, med hjelp fra fagpersoner med spesialkompetanse på det som eleven strever med. Samtidig representerer Lenden ressurscenter et viktig supplement for de elevene som har behov for et alternativt opplæringsopplegg i en periode.

Samtlige skoler har for liten helsesykepleierressurs. Dette vil SV gjøre noe med. Vi vil arbeide for full helsesykepleierdekning hver dag på alle skoler i vår kommune, både på barneskole, ungdomsskole, og på videregående trinn. SV vil også sørge for at det er skolepsykolog tilknyttet alle kommunedeler, som et tilbud for skoleelever, som en del av skolehelsetjenesten.

Dagens hjemmelekseordning er en belastning for mange barn og unge. I hvor stor grad foreldre klarer å følge opp og å hjelpe barna med lekser, varierer sterkt fra familie til familie. SV mener hjemmelekser opprettholder og forsterker sosiale forskjeller. SV vil arbeide for at skolearbeid i all hovedsak blir gjort på skolen med veiledning, slik at barna har fri når de kommer hjem. Barn har godt av fritid til lek og fritidsinteresser. SV har tillit til skoler, gjennom gode prosesser og involvering av elever, kan komme frem til gode løsninger når det gjelder omfang og praktisering av lekser.

Næring og læring henger sammen. Prosjektet med gratis skolemat på flere skoler i Stavanger har vært en suksess. Det er bra for folkehelsen at barn og unge får sunn og næringsrik mat og det hjelper på konsentrasjonen. Det er også viktig for å utjevne forskjeller og det kan bidra til å skape gode fellesskap i skolene og klassene. SV vil

arbeide for at alle elever i Stavangerskolen får gratis skolemat. Dette skal ikke tas fra skolebudsjettet, men finansieres som folkehelseiltak.

SV vil arbeide for at alle skoler har en egen vaktmester. Dette er viktig for godt, løpende vedlikehold av skolebyggene, og kan også ha en sosial funksjon på skolen.

Digitale hjelpemidler har en naturlig plass i skolen i dag. SV vil arbeide for at digitale hjelpemidler brukes på godt, pedagogisk vis, uten at det fortrenger viktig læring som skjer gjennom eksempelvis håndskrivning og fysiske bøker. SV vil gå bort fra at alle elever skal ha sin egen Chromebook. Vi kjenner ikke godt nok konsekvensene av den sterke digitaliseringen som har vært, og flere fagmiljøer er bekymret for de langsiktige konsekvensene. SV vil ha klassesett av Chromebook som holdes på skolen på 1.-4. trinn, og vil evaluere bruken av Chromebook på 5.-10. trinn. I denne evalueringen skal elever, foreldre/foresatte, ansatte i skolen og forskningskompetanse trekkes inn.

Ungdom opplever et stort press på mange områder. SV vil arbeide for en politikk som gir barn og unge frihet til å utvikle seg på sin måte, i sitt tempo.

Ungdomsskolealderen kan være en vanskelig fase i livet. Mange elever sliter med dårlig selvbilde, lav selvtillit og psykiske problemer.

Skolen varsler om lavere motivasjon jo lenger fram i skoleløpet vi kommer og høyt skolefravær er en økende bekymring. Dette må vi ta på alvor. Disse utfordringene har ikke blitt mindre som følge av pandemien, utfordringene er forsterket. Derfor vil SV satse på en mer variert skoledag, flere lærere, helsesykepleiere og skolepsykologer.

SV vil:

- **innføre gratis skolemat på alle skoler i Stavanger.**
- **arbeide for variert leke- og læringstilbud** mer på elevenes premisser.
- **arbeide for at lærere får mer tid til direkte kontakt med elevene** og bruker minst mulig tid på byråkrati og rapportering.
- **sikre helsesykepleier og sosialfaglig ansatte til stede hver dag på alle skoler.**
- **øke skolebudsjettene**, slik at skolene har nok midler til å drive godt pedagogisk arbeid.
- **at alle grunnskoler i Stavanger skal ha eget skolebibliotek.** Skolebiblioteket skal ha ansatt bibliotekar og egne midler til innkjøp.
- **beholde gratis SFO på 1. trinn og innføre gratis SFO for 2.-4. trinn.**
- **sikre elevene i barne- og ungdomsskolen minst én times fysisk aktivitet hver dag** innenfor dagens timetall.
- **støtte skolers arbeid med bærekraftig utvikling** gjennom å legge til rette for skolehager og andre konkrete tiltak som kan skape engasjement hos elevene.
- **stemme mot etablering av kommersielle privatskoler.** Den offentlige fellesskolen er viktig å forsvare.
- **arbeide for egen vaktmester/driftsleder på den enkelte skole.**
- **prøve ut senere skolestart for ungdom**, og vil ha et pilotprosjekt knyttet til dette.
- **gjennomføre forsøk med karakterfri skole**
- **at skolene skal slutte med anmerkninger.**
- **dele ut gratis bind og tamponger på skolene.**

- **arbeide for at Ungt Entreprenørskap involveres mer i undervisning.** Det gir elevene et godt grunnlag for selv å starte privat virksomhet, det er læring gjennom egen erfaring og elever får opplæring i å ta initiativ og ansvar.

En antirasistisk skole

Skolen er en viktig arena for å sikre et samfunn fritt for diskriminering. I skolen har vi mulighet til å forme gode holdninger og motvirke rasisme. Det er viktig at elever lærer å gjenkjenne rasisme og hvordan rasismen bidrar til utrygghet og er farlig. Skolen skal motvirke alle former for diskriminering.

SV vil:

- **at alle skoler i Stavanger skal inkludere tiltak mot rasisme** i sin handlingsplan for godt læringsmiljø.
- **Sikre at lærerne** har god nok kompetanse til å møte rasisme.
- **at kommunen lager et opplegg for at skolene markerer antirasistiske dager**, som Den internasjonale holocaustdagen og Krystallnatten.
- **at elevundersøkelsen skal sørge for god kartlegging av rasisme i skolen.**

Seksualundervisning

Det er viktig at barn og unge får kunnskap om god seksualitet, grensesetting og seksuelle overgrep. At barn lærer å snakke om egen kropp, verdsette og sette grenser for egen kropp, og opptre respektfullt overfor andre er noe SV vil arbeide for i vår kommune. Seksualundervisningen skal også inkludere LHBTQI+.

SV vil:

- **arbeide for bedre seksualundervisningen både i barneskolen og ungdomsskolen**, gjennom å benytte undervisningsopplegg som Uke 6 og Rosa kompetanse.
- **videreutvikle og styrke grensesettingskurs på ungdomsskolen.**

Barnevernet

Alle barn har rett til omsorg og kjærlighet. Barnevernet skal være en ressurs for familiene og i første rekke være en støtte. Vold, omsorgssvikt og seksuelle overgrep mot barn er alvorlige samfunnsproblemer og veldig skadelig for den enkelte. Det er viktig at barn som befinner seg i slike situasjoner, møter voksne som ser og hører dem. Barn og unge må bli møtt med åpenhet, ydmykhet, respekt, kjærlighet, omsorg og medbestemmelse.

Barn og unge har mye kunnskap om livene sine, og den kunnskapen kan være avgjørende for å ta gode beslutninger. I dag er det noen barn som opplever at de ikke blir hørt av barnevernet. Et tettere samarbeid og samhandling mellom barnehage, skole, fritidsarenaer, ulike tjenester og faggrupper vil være viktig for at barn og unge kan få hjelp så fort som mulig. Samtidig er det viktig å sikre at barna har kontroll på den informasjonen som blir delt om dem, og at de slipper å forholde seg til mange ulike aktører. SV ønsker å sikre at barn i kontakt med barnevernet får et helhetlig tilbud, hvor gode relasjoner og kontinuitet står sentralt.

Møtet med barnevernet kan være konfliktyllet. Det er problematisk hvis manglende tillit til barnevernet hindrer folk i å ta kontakt når de trenger hjelp. SV ønsker gode

lavterskeltilbud, der foreldre og barn kan oppsøke hjelp og støtte lenge før omsorgsovertakelse er aktuelt. For at barnevernet skal kunne gjøre den viktige samfunnsoppgaven de er satt til trenger de nok ressurser.

SV vil:

- **styrke bemanningen i barnevernet og innføre en norm for hvor mange barn** en ansatt i barnevernet i Stavanger kan ha ansvar for.
- **styrke forståelsen for barnevernets rolle i samfunnet**, slik at flere får nødvendig hjelp. Det er nødvendig blant annet å styrke kommunikasjonen med og informasjonen til minoritetsmiljøer.
- **ha en aktiv rekruttering av ansatte med ulik bakgrunn**, for å gjøre barnevernet mer representativt. Dette vil også bidra til å øke tilliten til barnevernet.
- **styrke samarbeidet mellom barnevernet, helsestasjonene, BUP, PPT, NAV, barnehagen og skolen slik at barn får tilbud til riktig tid.**
- **ha bedre oppfølging av barn i fosterhjem.** Vi må styrke veiledningstilbudet til fosterforeldre.
- **ha økt samarbeid med familiene.** Det skal være tilbud om veiledning og opplæring til foreldre.
- **sikre høy kvalitet på tolker som blir brukt i barnevernet.** Barn skal aldri brukes som tolker.
- **arbeide for å redusere antall personer som barn i sårbare situasjoner må forholde seg til i det offentlige systemet.**

Studentbyen

Stavanger er en by med gode utdanningsinstitusjoner. De er viktige arbeidsplasser, som bidrar med forskning og utdanner framtidig arbeidskraft. Å styrke utdanningsinstitusjonene og bidra til at de kan utvikle seg videre er viktig for SV og Stavanger. Derfor må vi gi et tilbud til studentene som er godt, både innenfor fag- og studentmiljø, bolig, kultur og kollektivtransport. Målet er at dekningsgraden av studentboliger i Stavanger skal være på 20 prosent av studentmassen.

SV ønsker en levende campus på Ullandhaug, hvor det også er aktivitet på kveldstid. Det er viktig å tilrettelegge for et aktivt og spennende studentmiljø, som kan tiltrekke seg flere studenter fra andre deler av landet og verden. Det skal være kjekt å være student i Stavanger.

SV vil:

- **bidra til at kunnskapsbyen utvikles videre**, ved å legge til rette for at høyere utdanningsinstitusjoner i kommunen kan fortsette sin gode utvikling og stadig vokse.
- **styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og kommunen** både når det kommer til praksisplasser og forskning.
- **bygge flere studentboliger i regionen**, primært på Campus Ullandhaug. Vi vil være løsningsorienterte for å regulere områder til studentboliger. Studentboligbygging skal være forbeholdt SiS.
- **styrke studentenes kulturtilbud**, gjennom Folken og Tappetårnet.
- **kjøre Studentersamfunnet Folken** og sikre det til studentformål.

- **arbeide for gode studentrabatter i regionen.** Studenter har langt svakere økonomi enn mange andre, og gjennom gode studentrabatter kan de aktivt ta del i kulturlivet og benytte underholdningstilbud. Dette er også viktig for å motvirke ensomhet. Arrangementer som får kommunal støtte, skal ha studentrabatter.
- **arbeide for flere praksisplasser.** SV vil øke mulighetene for studenter til å få praksisplasser i kommunen, også for fagområder som ikke har praksis som en del av sitt studieløp.
- **jobbe for å styrke kollektivtilbudet for studenter.** Den primære og foretrukne reisemåten skal være kollektivtransport, og da må vi arbeide for å forbedre tilbudet studenter gis – både gjennom lav pris, høy frekvens og punktlighet.

Helse og velferd

Velferdsstaten er en forutsetning for å skape et mer rettferdig og solidarisk samfunn. Gode fellesskapsløsninger skal gi enkeltmennesket frihet, trygghet og gode levekår uavhengig av egne økonomiske og sosiale ressurser.

SV vil arbeide for å sikre innbyggerne i kommunen et best mulig tjenestetilbud gjennom offentlig finansiering og styring. Å uthule den offentlige velferden gjennom privatisering vil ramme alle de som ikke har råd til å supplere velferdstilbudet med private ordninger.

Et velferdssystem skal ta hensyn til hele befolkningen. SV vil jobbe for at alle, uansett hvor de bor eller hva de tjener, skal få et best mulig behandlingstilbud.

Kommunehelsetjenesten skal bidra til å forebygge sykdom og sikre rask og god hjelp når det er behov. De som arbeider i dette tjenestetilbudet, skal sikres gode arbeidsforhold og mulighet for kompetanseutvikling. Det må være tilstrekkelig bemanning og sykepleierkompetanse til å ivareta den enkelte pasient.

Jordmor-, helsestasjons og skolehelsetjenesten

Starten på livet utgjør grunnlaget for hele resten av livsløpet. Derfor må vi sikre at alle familier får god hjelp og støtte fra starten av.

Det mangler jordmødre i regionen. Det er viktig at jordmødrene som utdannes i vår region blir værende. SV vil øke antallet jordmorstillinger i kommunen. SV vil etablere gode, kommunale stipendordninger for å stimulere flere til å videreutdanne seg til å bli jordmor.

Helsestasjonstjenesten er barnas viktigste rettssikkerhet det første leveåret. Ingen annen instans kjenner så godt til hvordan spedbarna i Stavanger har det og utvikler seg. Nesten alle barn i Stavanger møter jevnlig til helsestasjonen det første leveåret. SV vil arbeide for at det blir flere hjemmebesøk, men for å få til dette trengs det høyere bemanning på helsestasjonene.

For en del foreldre med barn med alvorlige sykdommer/funksjonsnedsettelse er det vanskelig å få den hjelpen de trenger. SV vil arbeide for å styrke tilbudet til disse familiene.

SV vil sikre flere helsesykepleiere i skolehelsetjenesten, og at det er helsesykepleier på skolen hver dag. Det krever at antallet som utdannes øker og at flere vil arbeide i Stavanger kommune.

SV vil:

- **øke antallet jordmødre i kommunen** slik at alle gravide får oppfølging av jordmor.
- **øke antallet helsesykepleiere ved helsestasjonen.**
- **arbeide for økt antall hjemmebesøk av jordmor/helsesykepleier.**
- **bedre tilbudet om amnehjelp i kommunen**, som motvekt til synkende ammerate i befolkningen.

- **arbeide for et bedre koordinert tjenestetilbud til foreldre med barn med alvorlige sykdommer/funksjonsnedsettelse**, slik at disse skal slippe å måtte slåss for et nødvendig tjenestetilbud.
- **jobbe for at det er helsesykepleier på skolen hver dag.**

Helsehuset og forebyggende helsearbeid

Stavanger kommune har et velfungerende helsehus, som inneholder frisklivstilbud, kreftkoordinator, alkoholveiledning, rask psykisk helsehjelp, kommunalt palliativt team og mer. Det er lavterskel for innbyggerne, men med høy faglig kompetanse. Dette er et viktig tilbud for innbyggerne, som SV vil arbeide for å gjøre mer kjent og styrke.

For å redusere sosial ulikhet i helse, må vi satse på universelle, helsefremmende tiltak rettet mot barn og unge. Det må legges til rette for at barn og unge kan utvikle vaner og atferd som bidrar til god helse, og det må gis støtte i vanskelige livssituasjoner, som når barn og unge er pårørende til alvorlig syke foreldre.

SV vil:

- **styrke Helsehuset**, slik at flere kan benytte seg av tilbudet. De bør også ha flere tilbud ute i kommunedelene.
- **sørge for at alle får gode og trygge helsetjenester** tilpasset befolkningens behov nær der de bor.
- **sikre gode helsefremmende tilbud.**

Avlastningstilbud for barn

I Stavanger kommune er det mange familier med behov for hjelp og avlastning. Disse familiene kan få denne hjelpen som BPA i eget hjem, der de selv styrer sine behov. De kan også få tilbudet i egne boliger tilrettelagt for barnas hjelpebehov. For en del av familiene oppleves behovet for avlastning større enn det de får vedtak om. Dette gjør hverdagen deres tyngre enn nødvendig.

SV vil

- legge til rette for at familier skal ha medbestemmelse i valg av tjenestetilbud.
- arbeide for at familiene får vedtak på den hjelpen de trenger.
- arbeide for at Stavanger kommune skal tilby dette tilbudet i små enheter, ikke i institusjoner.

Inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelse

Den enkelte skal kunne påvirke tjenestetilbudet, både ved valg av bolig, arbeidstilbud/dagsenter og mulighet for å leve et aktivt liv i hverdag.

SV vil:

- sikre at det er bygges nye boliger eller støtte private initiativ slik at denne gruppen får bo slik de selv ønsker det.
- jobbe for nok ulike arbeidsplasser/ dagsentertilbud slik at det også for denne gruppen er mulighet å velge hva du vil arbeide med.
- sørge for gode fritidstilbud gjennom kommunale aktiviteter, eller ved å støtte frivillige lag.

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Brukerstyrt personlig assistanse er en ordning der mennesker som har fått innvilget praktisk bistand fra kommunen gis rett til å styre hvem som skal assistere med hva, hvor, når og hvordan. Et likestilt samfunn gir alle mennesker likeverdige muligheter. Mange med nedsatt funksjonsevne trenger praktisk bistand for å ta i bruk den friheten andre tar for gitt. Brukerstyrt personlig assistanse gir folk med nedsatt funksjonsevne mulighet til å ta kontrollen over eget liv.

SV vil:

- **sikre økt timetall med brukerstyrt personlig assistanse** slik at de som har fått innvilget dette får nytte tilbudet slik de selv beskriver sitt behov.
- **gjennomgå BPA-ordningen i Stavanger**, med mål om å sikre bedre og mer likeverdige tjenester i hele kommunen.

En god alderdom

Stavanger skal være en kommune der eldre trives, lever aktive liv og dyrker sine interesser. Stavanger skal ha varierte bomuligheter, tilgang til stimulerende byrom, kultur, friluftsliv og møteplasser. Den eldre befolkningens ressurser er til nytte i samfunnet gjennom frivillighet og generasjonsmøter. Forskjeller i levekår skal reduseres gjennom at tjenester og omsorg til de som trenger det mest, blir styrket.

Stavanger vil i årene framover få en økende andel eldre mennesker. Å bo i eget hjem, være selvstendig, ha sosial tilhørighet og mestre hverdagen er viktig for å ha et meningsfullt liv. Derfor er en satsing på *Leve hele livet* bra. Gjennom velferdsteknologi kan flere bo hjemme lenger, men det er avgjørende viktig at etiske vurderinger og faglig skjønn vektlegges ved bruk, og at økonomiske motiv ikke blir førende.

Det skal være et verdig tilbud for døende i kommunen. Døende skal oppleve omsorg, trygghet og så langt som mulig få sine individuelle ønsker innfridd. SV vil sikre at kommunalt palliativt team har tilstrekkelig ressurser for å følge opp innbyggere i livets siste fase på en god måte.

SV vil:

- **sørge for at det finnes dagsenter og gode møteplasser for eldre** i alle kommunedelene.
- **legge til rette for at eldre kan å bo hjemme og opprettholde et aktivt og selvstendig liv** ved å styrke tiltak i og rundt hjemmet. SV vil fortsette det gode arbeidet med *Leve hele livet*.
- **styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner** for å skape et større mangfold av tilbud for å motvirke ensomhet og isolasjon.
- **aktivt bidra til bygging av alternative botilbud, eldrekollektiv og flergenerasjonsboliger** gjennom å legge til rette tomter, stille krav til utbyggere og bidra med prosessveiledning for private initiativ.
- **bygge nye omsorgsinstitusjoner/boliger** for beboere i ulike aldre og livssituasjoner som skaper møteplasser og fremmer kontakt mellom beboerne og med innbyggerne i nærmiljøet.
- **sørge for trygge vinterveier og fortau, og tilrettelagt kollektivtransport**, samt at avstanden mellom kollektivholdeplasser ikke skal økes.

- **utvikle møteplasser, lokale eldresenter med ulike profiler og en kulturpolitikk for eldre** som fremmer integrering og tar hensyn til ulike minoritetsgruppers behov. Økt kommunal støtte til tiltak som senioruniversitet, konserter og lignende.
- **arbeide for et demensvennlig samfunn.**
- **tilby gode dagtilbud for unge mennesker med demenssykdommer.**
- **sikre at velferdsteknologi blir et supplement til, og ikke kommer i stedet for, det fysiske møtet mellom de som mottar og de som gir tjenestene.**

Hjemmebaserte tjenester

God hjemmehjelp og hjemmesykepleie er viktig, slik at folk kan bo hjemme så lenge de ønsker det. Da skal pleieren ha tid og tillit nok til å se innbyggerne i øynene, fremfor å måtte kikke på klokka. Kommunen skal ha tillit til ansattes faglighet, og gi innbyggerne gode helsetjenester. Det får vi bedre til gjennom tillit, i stedet for målstyring og unødvendig kontroll. Vi kaller det en tillitsreform. Dette arbeidet er startet i Stavanger, men må fortsette. Det tar tid å endre arbeidskulturer og innarbeidede rutiner.

SV vil:

- **øke antall timer med hjemmehjelp** pr bruker.
- **ikke ha bestiller/utførermodell.** Vi ønsker å basere tilbudet på tillit og faglighet.
- **arbeide videre med tillitsreformen,** for å sikre en god omsorg for de som mottar hjelp og en god arbeidshverdag for de som arbeider i hjemmebaserte tjenester.

Sykehjem

Når helse svikter, skal det offentlige stille opp. Det betyr også sykehjemsplasser for de som ikke lenger kan bo hjemme. Stavanger kommune skal sikre nok sykehjemsplasser. Det er behov for nye sykehjem, og ulike lokaliseringer er aktuelle. SV er positive til å bygge nye sykehjem og vil også vurdere å utvide eksisterende sykehjem. Det er viktig med en variasjon i sykehjemmene, der både store og mindre sykehjem er en naturlig del av tilbudet i Stavanger. SV vil at alle sykehjem som bygges skal ha eget kjøkken.

Aktivitetsbasert inntektssystem (ABI) er fjernet, og det er ingen grunn til å gjeninnføre det. SV vil heller prioritere å øke grunnbemanningen. Vi skal ikke ha systemer basert på kontroll og mistillit, vi vil ha tillit til faglighet.

SV vil:

- **bygge nye sykehjem,** slik at alle har mulighet til å få seg en plass når de trenger det. *Leve hele livet* er et viktig program, men skal ikke gå på bekostning av å få sykehjemsplass når det er behov for det.
- **øke grunnbemanningen og sikre nok helsepersonell på sykehjemmene,** slik at ansatte har bedre tid til hver enkelt beboer.
- **utvide prosjektet med husassistenter på sykehjem,** for å avlaste pleiepersonell.
- **øke antall legetimer i sykehjemmene.**
- **vurdere å etablere flere skjermede demensavdelinger på utvalgte sykehjem,** og sikre at beboerne på disse får et tilbud med god kvalitet.

- **legge til rette for at pleietrengende par** som ønsker det kan dele alderdommen på institusjon.
- **øke kunnskapen om og bruken av ikke-medikamentell behandling**, som sansehager, musikk og kontakt med dyr.
- **at det etableres et eget tilbud for unge med behov for sykehjemsplass.**

Psykisk helse

Alle har en psykisk helse og psykiske helseproblemer kan være like alvorlig som somatiske helseproblemer. Ifølge Folkehelseinstituttet vil omtrent 40 % av oss få en psykisk lidelse i løpet av livet. Så mange som mellom 500 og 600 tar sitt eget liv i Norge hvert år. Likevel blir ikke alltid psykisk helse tatt på like stort alvor som den somatiske.

Innen godt psykisk helsearbeid er det viktig med forebyggende psykisk helsevern og tidlig identifisering og behandling av psykisk uhelse. Når sykdom først har inntruffet er tett samhandling mellom kommunen, spesialisthelsetjenesten og pårørende spesielt viktig for de berørte. Det er viktig å holde fokus på at det er flere faktorer som spiller inn på psykisk helse enn bare det rent kliniske. En viktig årsak til utvikling av psykisk uhelse er lav sosioøkonomisk status. Utjevning av sosiale og økonomiske forskjeller er derfor også viktig innen psykisk helse. Skolen er sentral i arbeidet for å forebygge psykiske helseplager. Inkluderende og trygge skolemiljø er viktig for å fremme god psykisk helse.

SV vil:

- **styrke NAVs arbeid med å få ungdom og voksne med psykiske vansker inn i arbeidslivet** og arbeide for at mennesker med psykiske vansker og lidelser skal kunne beholde tilknytningen til arbeidslivet.
- **støtte frivilligsentralenes arbeid for å inkludere og aktivisere mennesker** som av ulike årsaker havner utenfor arbeidsliv eller som sliter med ensomhet.
- **styrke lavterskeltilbudene for mennesker med psykiske vansker** både når det gjelder å forebygge, behandle og rehabilitere.
- **styrke arbeidet mot isolasjon og utenforskap**, alle skal ha en meningsfylt hverdag.
- **at ungdom under 25 år har tilbud om gratis psykologhjelp i kommunen.**
- **sørge for at det er skolepsykolog tilknyttet alle kommunedeler**, som et tilbud for skoleelever, som en del av skolehelsetjenesten.
- **styrke innsatsen for personer med alvorlig psykisk lidelse og ROP-lidelser.**
- **ansette flere psykologer i kommunen.** Ventetiden på behandling skal reduseres.
- **sikre et lavterskel psykisk helsetilbud for barn og unge på kveld og helg**, som kan drive oppsøkende virksomhet ved behov.
- **arbeide for etablering av psykologutdanning ved Universitetet i Stavanger.** Behovet er stort og vil bli større. Psykologer som har studert i Stavanger har større sjanse for å bli boende i regionen ved fullført grad.

Fastlegeordningen

Fastlegeordningen må styrkes for å ivareta innbyggernes behov. SV vil innføre tiltak for å løse fastlegekrise ved å ansette flere i faste stillinger i kommunen, legge til rette for faglig utvikling og styrke den kommunale legevakten. Det er dessverre for mange innbyggere som i dag ikke har fastlege, og dermed ikke tilgang til viktig helsehjelp.

SV vil i større grad etablere kommunale fastlegekontor, med mål om at dette vil kunne virke rekrutterende.

SV vil:

- **arbeide for flere fastleger i Stavanger**, slik at alle innbyggere har fastlege.
- **jobbe for at statlig tilskudd ved etablering av nye fastlegekontor innføres igjen.** Tilskudd i etableringsfase for nye kontorer og fastlegehjemler som ikke har pasienter på liste fra før vil kunne være nødvendig for å få et godt fastlegetilbud i alle deler av kommunen.
- **være en pådriver for medisinerutdanning i Stavanger.** Det er viktig i et regionalt og nasjonalt perspektiv, for å avhjelpe den stadig økende mangelen på leger generelt og fastleger spesielt.

Stavanger legevakt

Legevakten er en viktig del av helsetjenestetilbudet til innbyggerne i regionen, men også folk som oppholder seg i kommunen og har behov for helsehjelp. Lokalene dagens legevakt er plassert i er av en størrelse og utforming som ikke er hensiktsmessig. Når også Stavanger Universitetssykehus gradvis flytter fra Våland til Ullandhaug er det naturlig at også legevakten plasseres der. Det er allerede sikret tomt til dette. Det er allikevel viktig at dette skjer raskt, og SV vil jobbe aktivt for å få fortlgang i realiseringen av planene om ny legevakt.

Dette bygget bør også huse flere funksjoner, der det kan være aktuelt å vurdere øyeblikkelig hjelp-plassene (som i dag er plassert på Stokka sykehjem), funksjoner fra Helsehuset, fysio- og ergoterapitjenesten og andre helsetjenester i Stavanger kommune. SV vil være positiv til en samlokalisering av flere funksjoner, i tett dialog med tillitsvalgte.

Å sikre rett til heltid er spesielt vanskelig i en virksomhet som legevakten, ettersom behovet for ansatte er størst på kvelder, netter, i helger og på helligdager. Derfor er andelen deltidsansatte høy på legevakten. Det bør allikevel være en prioritet å finne modeller som kan øke heltidsandelen også på legevakten. I samråd med fagforeninger og tillitsvalgte vil SV jobbe for et eget heltidsprosjekt på legevakten. Sammen kan vi finne gode løsninger som sikrer gode arbeidsliv for ansatte ved legevakten.

SV vil:

- **arbeide for å sikre nytt legevaktbygg på Ullandhaug**, så raskt som mulig. Samlokalisering av flere funksjoner i dette bygget vil vi også være positive til.
- **sikre økt heltidsandel på legevakten.**

Rusforebygging

Rusavhengige har rett til et verdig liv. Det viktigste arbeidet vi kan gjøre, er forebyggende. SV vil støtte flere rusfrie arenaer for både ungdom og voksne. Vi mener derfor det er riktig å føre en mer konsekvent og strammere skjenkepolitikk. Alle som lever med rusavhengighet, skal ha rett til avrusning, behandling og oppfølging. Det er av vesentlig betydning at ruspasienter tas inn til behandling så snart som mulig når de er motivert for det. SVs hovedgrep er å sørge for at rusavhengige ikke blir en kasteball i møte med det offentlige hjelpeapparatet. Dette krever en tettere, planmessig og målrettet samhandling mellom Stavanger kommune, spesialisthelsetjenesten og politiet. Det krever en økt kapasitet innenfor

legemiddelassistert rehabilitering (LAR) og en sterk økning i innsats og tempo i anskaffelsen av differensierte bo- og omsorgstiltak for rusavhengige.

SV mener Stavanger trenger en samordnet, langsiktig handlingsplan for at også de med tyngst rusavhengighet skal få oppfylt grunnleggende rettigheter til en god bolig og en trygg tilværelse.

SV støtter arbeidet for en nasjonal rusreform, som sikrer hjelp fremfor straff.

SV vil:

- **sikre trygghet for bolig.** Alle trenger et godt sted å bo. Stabilitet i livet kan gi tryggheten som skal til for at rusbehandling skal lykkes, og for at livet skal bli bedre. Vi vil videreføre og utvide boligprogrammet Housing First.
- **vurdere å flytte rusavdelingen på Stokka sykehjem til et eget og egnet bygg.** Det er et unikt og flott tilbud til de som trenger denne type botilbud, og må bevares. Ved rapportert behov for utvidelse vil SV støtte dette.
- **iverksette tiltak for å hindre spredning av rusmidler i ungdomsmiljøer.** Samarbeid mellom skole, politi og uteseksjon må styrkes.
- **ha brukersteder som fungerer.** SV er for sprøyterom. Skadereduksjon og helse skal styre tilbudet.
- **lage behandlingstilbud som er tilgjengelige.** Det er viktig at tilbud om avrusing eller behandling er tilgjengelig for folk. Også i rusomsorgen må det satses på flere brukerstyrte plasser der folk kan skrive seg selv inn.
- **sikre at kunnskap om traumesensitiv omsorg og konsekvenser av vold, overgrep og omsorgssvikt i større grad integreres i forebygging og behandling av psykiske problemer.** Dette vil også kunne bidra til å forebygge tvangsbruk i psykisk helsevern og rusomsorg.
- **ha en gjennomgang av den legemiddelassisterte rehabiliteringen (LAR),** for å sikre at den sosialfaglige hjelpen blir sterkere, og for å gjøre programmet mer fleksibelt og åpent for de som bruker det.
- **ha flere langsiktige programmer for å komme ut av rus.** Det må i større grad være mulig å delta i langvarige programmer, som også følger opp så lenge det er nødvendig etter behandling. Ettervern må alltid være del av behandlingsløpet, og må inkluderes i de tilfellene private er ansvarlig.
- **styrke innsatsen med skadereduserende tiltak,** som utdeling av brukerutstyr og muligheter for å få testet rusmidlene for skadelig innhold.

Skjenkepolitikk

SV vil føre en skjenkepolitikk som er ansvarlig, som bidrar til et sentrum med liv, gode opplevelser og økt trygghet. Byen skal også ved kvelds- og nattestid være et trygt og trivelig sted for alle. SV vil basere sin skjenkepolitikk på hensynet til folkehelse og politiets faglige vurderinger knyttet til bl.a. skjenketid. Vi ønsker å ha god dialog med byens utelivsaktører, og vil bidra til forutsigbare vilkår for både disse og kommunens innbyggere.

SV vil:

- **begrense omfanget av skjenking** gjennom en restriktiv skjenkepolitikk, spesielt med tanke på brennevinsservering.
- **at Stavanger kommune stiller krav til at alle nye skjenkesteder er universelt utformet** før det innvilges skjenkebevilling.

- **ha et uteliv med gode arbeidsforhold.** Vi vil stille krav om at utestedene tilbyr ansatte allmenngjort minstelønn/tariff for å få skjenkebevilling.
- **styrke skjenkekontrollen,** for å sikre en god arbeidshverdag for ansatte på serveringssteder, unngå overskjenking og fremme et trygt og godt uteliv.
- **ha kraftige reaksjoner på brudd på skjenkereglene** og butikksalg av alkohol til ungdom under 18 år.
- **tilby unge flere rusfrie arenaer.** Gjennom å bidra til at det opprettes rusfrie, uformelle møtesteder for ungdom i sentrum kan vi tilby unge arenaer uten alkohol.
- **støtte rusfrie arrangementer.**
- **sikre alkoholfrie arenaer for alle,** ved å gå imot at det gis skjenkebevilling ved idrettsarenaer og andre arrangement der en stor del av publikum er familier eller ungdom under 18 år. SV ønsker at bydelshus skal være alkoholfrie.
- **fremme bevissthet knyttet til alkoholbruk,** ved at Stavanger kommune skal være en av-og-til-kommune på egne arrangement.
- **si nei til strippeklubber** og lignende. SV vil gå imot at det gis skjenkebevilling til utesteder med stripping som en del av sitt driftskonsept eller underholdningstilbud.

By- og samfunnsutvikling

Gode offentlige tjenester, god samferdsel og infrastruktur, muligheter for arbeid og inntekt i alle deler av Stavanger kommune er forutsetninger for en positiv utvikling av kommunen.

Bolig, arbeid, skole, transport, natur og kultur danner en ramme rundt dagliglivet og påvirker hvordan vi har det. Kommunen skal ha en helhetlig og langsiktig planlegging med stor vekt på miljø- og naturvennlige løsninger. Det er innbyggernes behov og ikke enkeltpersoners profitt som skal styre hvordan vi utvikler kommunen vår. Det skal være godt å bo og arbeide i hele Stavanger. Kommunen skal være tilrettelagt slik at alle, uavhengig av funksjonsevne og bosted, skal kunne ta del i alle sider av livet og nyte godt av offentlige tjenester.

SV vil vurdere reguleringsplaner og samfunnsutviklingssaker etter følgende prinsipper: Vi vil tilstrebe fortetting der dette er naturlig og med nærhet til kollektivtilbudet, vi vil redusere antallet parkeringsplasser i sentrale byområder, jordvern og vern av natur vil være prinsipp som står sterkt. Trehus skal vernes fra riving.

Nytorget og østre bydel

SV vil sørge for en utvikling av Nytorget som sikrer gode grøntområder, nytt lokale for Metropolis, gode erstatningslokaler for kunstmiljøet som er der i dag og at vi videreutvikler området med det gamle politikammeret som en del av grunnlaget. Området skal være preget av grønt, med gode møteplasser og lekeområder for barn og unge. SV vil også arbeide for en utescene i området. Det skal anlegges gode sykkelparkeringer, fremfor et nytt parkeringsanlegg. Gata fra St. Petri-kirken, Nytorget og Pedersgata fram til Langgata skal stenges for trafikk. Det tilrettelegges for uteservering og aktivitetssone i dette området, hvor også bruktmarkedet kan være lørdager i sommerhalvåret. SV vil at jugendmuren bevares. Trehus skal bevares, oppgraderes og brukes.

Vi ønsker en utvikling av østre bydel hvor egenarten ved det opprinnelige fabrikkområdet ivaretas og det legges til rette for ulike typer bruk. Det skal være et variert aktivitetstilbud i området som kan være til glede for hele befolkningen. Østre bydel trenger ikke flere små boenheter, men at det legges til rette for familieboliger og gode hverdagsliv.

SV vil:

- **jobbe for en god utvikling av Nytorget**, som sikrer Metropolis og får på plass park, friområde og utescene på Nytorget.
- **rive parkeringshuset på Jorenholmen**. Vi ønsker også gjestehavn i dette området. Stålkonstruksjonen fra parkeringsanlegget skal gjenbrukes til et annet formål.
- **at reguleringsplaner må ha reell beboermedvirkning** gjennom plansmier og innbyggerforslag.
- **sikre plasser for barns lek og framkommelighet for funksjonshemmede**.

- **at det må settes opp flere sittebenker, som hvile- og møteplasser.** SV vil ta vare på kommunens parker og grøntområder.
- **etablere flere kolonihager, parselhager og skolehager.**
- **at Stavanger skal kunne takle store nedbørsmengder** uten omfattende materielle skader eller forurensing. Avløpssystemet må tilpasses, bekker gjenåpnes for å naturlig lede vann og nye vannspeil etableres.
- **en utvikling av Svankevigå som bygger på området egenart og ivaretar beboerne.**

Trehusbyen

Trehusbyen er en viktig del av vår historie og identitet. Med sine unike hus og områder er trehusbyen både av lokal, nasjonal og internasjonal betydning. Forvaltningen av dette medfører et betydelig ansvar for Stavanger kommune, da inngrep i trehusbyen gjør at viktige kulturhistoriske verdier er tapt for all framtid.

SV vil:

- **ikke tillate riving av trehus innenfor trehusbyen.**
- **bevare og videreutvikle trehusbyen,** blant annet ved å etablere en tilskuddsordning for eiere som vil tilbakeføre husene til opprinnelig tilstand.
- **sørge for at prinsippene i Retningslinjer for trehusbyen følges,** og motarbeide at aktører med profittmotiv kan omgå disse.
- **at kommunen skal drive forsvarlig vedlikehold av egne trehus.**
- **økt brannsikkerhet i trehusbyen,** og særlig Gamle Stavanger, gjennom bruk av moderne brannslukkingsanlegg.

Øyriket

For å legge til rette for at det er mulig å leve godt i hele kommunen vil SV kjempe for gode tjenester nært folk. Kommunikasjon, næringsliv og kultur i alle deler av kommunen er viktig. SV vil arbeide for at folk i ulike deler av kommunen både får være stolte av sin lokale identitet, samtidig som vi vil utvikle en felles Stavanger-identitet, preget av raushet, inkludering og solidaritet.

SV vil:

- **at alle innbyggerne får gode offentlige tjenester i kommunen.** De skal sikres grunnleggende velferd som primærhelsetjeneste, barnehage og skole nær der de bor.
- **støtte opp under og legge til rette for landbruk** og andre næringsveier som holder liv i bosetting på øyene og som tar vare på natur- og kulturlandskap.

Rettferdig boligpolitikk

Alle mennesker har rett til et trygt og godt sted å bo. SV vil fremme en boligpolitikk som gjør denne retten reell. Folk skal ha tak over hodet uten gjeld opp til taket. SV jobber for en rettferdig boligpolitikk som motvirker fattigdom, slik at også de som har lav inntekt og/eller mangler egenkapital skal ha mulighet til å kjøpe eller leie boliger til levelige priser.

SV vil øke boligbyggingen i kommunen, samtidig som vi verner matjord og grønne lunger. Bolig er et politisk ansvar. Det offentlige skal engasjere seg for å bygge mer, bygge med sosial profil, og planlegge bolig- og samfunnsutvikling i et langsiktig perspektiv.

For å motvirke stadig økende boligpriser, må det tas i bruk virkemidler som øker nybyggingen, og demper prisene. SV vil bruke tomtepolitikken til å gjøre boligene billigere. SV vil at kommunen skal tilby rimelige utleieboliger til vanlige folk. Det skal skje ved at kommunen stiller tomter til disposisjon for interesserte aktører, så sant de godtar å bygge og drive utleieboligene til selvkost. Disse boligene skal være tilgjengelige for alle.

Samtidig som vi vil bygge flere boliger, vil vi verne matjord og natur. Dette er to hensyn som det er avgjørende å balansere på en god måte. Vi har ingen matjord å miste, derfor trenger vi grundig arealplanlegging slik at denne typen interessekonflikter unngås. SV vil bygge boliger som samsvarer med folks behov, og som vanlige folk har råd til å kjøpe. Vi vil ha boliger som passer for barnefamilier, også i de sentrumsnære områdene.

Vi vil iverksette et boligbyggeprogram som er basert på kunnskap og fakta fra spørreundersøkelser og behovsvurderinger. Boligpolitikken må løftes vekk fra boligspekulantene og tilbake til kommunen under folkevalgt kontroll.

SVs boligpolitikk består blant annet i å skape et ikke-kommersielt boligtilbud som alternativ til det kommersielle boligmarkedet. Bolig til overkommelige priser er et viktig verktøy i kampen mot forskjells-Stavanger. Den sterke veksten i boligpriser gjør det vanskelig å sikre at folk med normale inntekter får råd til å bo. Befolkningsveksten i årene framover gjør en radikal endring av boligpolitikken nødvendig.

Gjennom mange tiår med feilslått boligpolitikk, er boligprisene så høye at mange ikke kan bosette seg i kommunen. Dette støter fra seg mange arbeidstakere, noe som rammer samfunnet og Stavanger kommune som arbeidsgiver.

Boligmarkedet trenger et mangfoldig utvalg av boliger: allmennboliger (langsiktig kontrakt med lav leie), leie-til-eie-boliger og kollektive boformer

SV vil:

- **kraftig styrke byggingen av ikke-kommersielle boliger.**

- **øke antallet kommunale boliger gjennom nybygg og oppkjøp**, og spre disse over hele kommunen.
- **arbeide for at det etableres insentiv- og støtteordninger** som gjør det mulig å skaffe gode boliger for mennesker med lav inntekt.
- **videreutvikle kommunens boligpolitikk** slik at vanskeligstilte lettere kan få bolig.
- **ikke tillate bygging av flere småleiligheter i bydeler med for mange slike**, særlig i Storhaug bydel.
- **forby oppdeling av familieboliger** (seksjonering) i sentrumsnære bydeler.
- **sørge for gode møteplasser** i alle kommunedelene.
- **bidra til billigere utbygging av studentboliger** gjennom å gi gratis tomter til Studentsamskipnaden i Stavanger. Det vil også være aktuelt å forskuttere studentboliger, om det ikke tildeles tilskudd til hele boligprosjekt.
- **at kommunen bygger boliger for utleie**. Formålet er at flere skal kunne leie sikkert, over en lengre tid og til regulerte priser. Dette vil gjøre at leie kan være mer forutsigbart enn i dag.
- **at det prioriteres nødvendige tiltak for å sikre at eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse kan fortsette å bo hjemme**. Dette innebærer blant annet økonomisk støtte for nødvendig installasjon av heis. For dem som ikke kan bo hjemme, må det utvikles tilbud i omsorgsboliger.

En god kommune for barnefamilier

En kommune der barn, unge og foreldrene deres trives er et godt sted å bo. SV vil at Stavanger fortsatt skal være en kommune hvor det er godt å vokse opp. Statistikken viser at mange barnefamilier har flyttet ut av Stavanger de siste årene, gjerne til nabokommunene.

SV vil endre kommunens boligpolitikk slik at barnefamiliene finner oppvekstmiljøer med de riktige kvalitetene og egenskapene, også i sentrumsnære områder. Stavanger må tilby boliger som er store nok, slik at det ikke blir nødvendig å flytte dersom man får barn. Uteareal må være direkte tilknyttet boligene, ha tilstrekkelig størrelse og være skjermet mot vind, trafikk, støy og ha gode solforhold. Egnede områder for lek og rekreasjon må finnes i nærheten av boligene. Det må være barnehagetilbud i nær avstand til boligen, og skole i trafiksikker gangavstand eller at det tilbys skoleskyss.

Arbeidsliv

Stavanger kommune – en arbeidsgiver som har tillit til sine ansatte

Den beste velferden skapes av trygge og kompetente ansatte. SV går til valg på et løfte om en god arbeidsgiverpolitikk i Stavanger kommune. Kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver som sikrer gode velferdstjenester. Ansatte i Stavanger kommune skal ha gode lønns- og arbeidsvilkår, og hele, faste stillinger skal være normen.

Vi ønsker en velferd uten profitt, slik at innbyggernes skattepenger ikke går til overskudd for rike eiere, men til god velferd for innbyggere. SV ønsker en politikk hvor Stavanger kommune utfører kommunens tjenester i egen regi eller ved bruk av ideelle aktører. Slik unngår vi å bruke ressurser på anbudsarbeid og kontrolloppgaver.

For SV er det viktig at så mange som mulig må få delta i arbeidslivet med det det innebærer av plikter, rettigheter og stolthet. Vi skal derfor jobbe for at flere med nedsatt funksjonsevne skal få jobb i kommunen. Vi går også inn for å opprette flere nye VTA-plasser i virksomheter der kommunen har eierskap, som Attende og Allservice. SV vil også benytte andre aktører, som kommunens eget arbeidstreningssenter og stiftelsen HELT MED, for å sikre arbeid til mennesker med ulike behov.

SV vil:

- **ha hele og faste stillinger.** Det er viktig for et bedre velferdstilbud, men også for den enkelte som får mer trygghet gjennom et seriøst ansettelsesforhold.
- **redusere bruken av midlertidige stillinger** og vikarer til et minimum gjennom økt grunnbemanning i kommunale enheter.
- **samarbeide med fagbevegelsen** om tiltak for å øke kompetansen og bidra til etter- og videreutdanning av kommunalt ansatte.
- **arbeide for flere læreplasser** i Stavanger kommune. Det er viktig at kommunen bidrar til at yrkesfagelever får fullført sin utdanning. Alt for mange mangler læreplass.
- **at kommunale tjenester skal tilbys av offentlige eller ideelle aktører.** SV ønsker ikke kommersielle aktører inn i velferden. Vi vil arbeide mot konkurranseutsetting, anbud, utskilling og privatisering av offentlige tjenester.
- **forsøke sekstimers arbeidsdag** med full lønnskompensasjon. Målet er at ansatte skal kunne stå lenger i jobb, unngå slitasjeskader og sikre den enkelte ansatte mer frihet og fritid.
- **redusere konsulentbruken** ved at kommunen bruker egne ansatte i større grad når kommunens tjenestetilbud skal evalueres og utvikles. Det finnes mye kompetanse i egen organisasjon.
- **arbeide for å sikre ansattes yringsfrihet** og styrke varslernes stilling, blant annet gjennom et godt samarbeid mellom fagbevegelsen og kommunens administrasjon og politikere.
- **opprette et eget varslorombud**, gjerne i samarbeid med andre kommuner eller offentlige institusjoner.

- **ha gode pensjoner.** SV vil opprettholde ytelsesbasert pensjon for alle kommunalt ansatte. Det sikrer ansatte veldig mye bedre og mer forutsigbare pensjonsavtaler, enn innskuddsbasert pensjon.
- **sikre arbeidsplasser for folk med varig nedsatt arbeidsevne** i kommunale virksomheter.
- **legge til rette for at kommunen ansetter flere personer med nedsatt funksjonsevne** i ordinære stillinger i kommunen.
- **at Stavanger kommune har forpliktende likelønnsplaner** i alle virksomheter.
- **at Stavanger kommune i kommende tariffoppgjør prioriterer likelønn** i kommunens virksomheter, blant annet gjennom å vurdere likelønnsplaner.

Tid, tillit og frihet

Ansatte i kommunen skal oppleve at de får tillit til å gjøre vurderinger og ta avgjørelser basert på kompetanse og faglighet. De ansatte skal ha tilstrekkelig tid til arbeidsoppgavene og skal bruke minst mulig tid på unødvendig byråkrati og resultatmåling.

De ansatte og dere kompetanse er den viktigste ressursen kommunen har. SV vil arbeide for at det skal være faglært arbeidskraft og for at personale som ønsker det skal få mulighet til kompetanseheving. På enkelte områder i tjenestetilbudet benyttes det for mye ufaglært arbeidskraft. Der dette ikke er mulig skal den ufaglærte få nødvendig opplæring om sitt arbeidsområde.

SV ønsker også å arbeide for å beholde kompetanse kommunen har i dag. Gode lønns- og arbeidsforhold, og mulighet for faglig utvikling er en nøkkel i dette arbeidet.

SV vil:

- **gi mer tillit og ansvar til de ansatte.** Når ansatte gis frihet og deres faglighet får tillit, kan vi få bedre tjenester for innbyggerne. Det gir mindre byråkrati og mer velferd.
- **sikre kvalifisert arbeidskraft.** Ansatte skal sikres gode lønns- og pensjonsvilkår, skjermes for privatisering og gis gode muligheter for etter- og videreutdanning.
- **arbeide for økt bemanning, hele og faste stillinger.** Det skal være nok folk på jobb for å ivareta både barn og pleietrengende. SV vil ikke benytte bemanningsbyråer for å dekke opp for sykdom og permisjoner, men heller utvide ordningen med kommunalt bemanningssenter. Dersom innleie benyttes skal det sikres at innleide tilbys lønns- og arbeidsforhold i samsvar med norsk lov- og avtaleverk, og SV vil i den forbindelse også styrke kommunens kontraktsoppfølging.
- **tilrettelegge for at den enkelte medarbeider skal få utvikle seg faglig.**
- **sikre gode lønns og arbeidsvilkår for ansatte,** som også vil komme tjenestemottakeren til gode.

Stavanger kommune – en oppdragsgiver som tar ansvar

De siste årene har Stavanger kommune innført strenge seriositetsbestemmelser. Det innebærer at når Stavanger kommune gir kontrakter til private oppdragstakere innenfor f.eks. byggebransjen, skal kommunen føre nøye kontroll med at de private oppdragstakerne tilbyr sine ansatte lønns- og arbeidsforhold som er i tråd med norsk

lov- og avtaleverk. Kommunen skal arbeide aktivt mot alle former for sosial dumping. SV vil sørge for at Stavanger har det strengeste og mest seriøse innkjøpsreglementet, og at dette oppdateres jevnlig.

SV vil:

- **at Stavanger kommune så langt som mulig skal benytte innkjøpskontrakter i stedet for anbud**, for å unngå å bidra til press på priser, lønns – og arbeidsvilkår.
- **stille krav om gode lønns- og arbeidsforhold** i anbudsdocumentene. Vi skal gjennom dette fremme de seriøse aktørene, og bekjempe useriøse aktører som setter ansattes helse og sikkerhet i fare.
- **styrke kommunens kontraktsoppfølging**. Vi vil sette av mer ressurser i kommunen til å følge opp oppdragstakere i alle ledd i kontraktskjeden. Det krever tid og kompetanse å følge opp kontrakter på en seriøs måte, som viser at kommunen tar kampen mot svart arbeid, arbeidslivskriminalitet og useriøsitet.
- **samarbeide nært med fagbevegelsen** for å avdekke brudd på norsk lov- og avtaleverk, samt anbuds-betingelsene.

Inkluderende arbeidsliv

Deler av Stavangers befolkning stenges ute fra arbeidsmarkedet, selv i økonomiske oppgangstider. Mange mangler den nødvendige kompetansen arbeidslivet krever, eller møter et hjelpeapparat med manglende kunnskap om ulike behov.

SV vil:

- **øke andelen ansatte med minoritetsbakgrunn** gjennom kvotering i Stavanger kommune, og aktivt rekruttere personer med minoritetsbakgrunn til lederstillinger i Stavanger kommune.
- **lage en startpakke for arbeidsinnvandrere** med informasjon om rettigheter og plikter på språk de forstår. Lage en skolering for arbeidsinnvandrere i samarbeid med fagbevegelsen.
- **opprette en tilskuddsordning for næringslivet** til universell utforming av arbeidsplasser.
- **utvide Stavanger kommunes rekrutteringsordning for mennesker med funksjonsnedsettelse** og/eller som er uføre som følge av psykiske helseutfordringer.
- **videreutvikle kvalifiseringsprogrammet** for å få kvinner med innvandrerbakgrunn ut i arbeidslivet.
- **styrke ordningen med språk- og arbeidspraksis i introduksjonsprogrammet.**

Næringsbyen

Vi må skape for å dele, men vi må også dele for å skape. Velferdsstaten er en viktig grunn til at det går godt med norsk næringsliv. Den sørger for at vi har arbeidskraft med kompetanse, at flere kan delta i yrkeslivet og at vi har et sikkerhetsnett som gjør at folk tør å satse. SV vil bidra til at flere tør å starte bedrifter gjennom de gode sosiale ordningene vi allerede har – og som vi kan forsterke.

Gjennom ny teknologi kan vi gjøre mye på en smartere og mer effektiv måte. Stavanger er en smartkommune, og skal gjøre teknologi, talldata og informasjon mer tilgjengelig for innbyggerne. Det skal være enkelt å kontakte kommunen og man skal raskt få svar og oppfølging på det man måtte lure på.

SV er positive til Smartbyen Stavanger, og vil særlig prioritere at det skal bidra til å redusere klimagassutslippene og det økologiske avtrykket. Vi skal bruke ny teknologi til innbyggenes beste.

For SV er målet med næringspolitikken å skape verdier for de mange, ikke bare for de få. Det betyr at SV vil jobbe for å spre verdiskaping og sysselsetting i hele kommunen, og at våre virkemidler bidrar til å stimulere lokale og regionale bedrifter. Vi skal hegne om det mangfoldige og organiserte næringslivet kommunen består av.

Det anslås at 90 % av all innovasjon skjer i eksisterende bedrifter, og at 10 % skjer av gründere. Det er ønskelig med mer kreativt entreprenørskap og idéutvikling, noe SV også vil bidra til.

Det skjer mye innovasjons- og næringsarbeid på Ullandhaug, i miljøene rundt UiS, Norce og Ipark. Både gjennom oppdragsforskning og bedriftsrealisering utvikles nye ideer og arbeidsplasser. Vi vil bidra til at dette arbeide kan utvikles videre, og særlig i fornybar retning.

Det er viktig for SV å bidra til at næringslivet i regionen kan omstille seg i mer miljøvennlig og bærekraftig retning. Vi må gå fra dagens samfunn, til et lavutslippssamfunn og videre inn i nullutslippssamfunnet. Overgangen vil skje gradvis, men det er avgjørende, særlig for Stavanger-regionen, at vi omstiller fra et oljesamfunn til et fornybar-samfunn med nye arbeidsplasser. SV vil bruke kommunens klima- og miljøfond blant annet til å støtte forskning som bidrar til grønn næringsutvikling.

Stavanger er et flott reisemål, med både by, fantastiske øyer og grønne landskap. En bærekraftig turisme er viktig for å opprettholde og utvikle arbeidsplasser i kommunen. SV vil ta reiselivsnæringen i en grønn retning. Vi vil vise fram kommunens og regionens reisemål. Det skal være lave utslipp fra transport, kortreist mat og gode natur- og kulturopplevelser. Kongress- og arrangementsturisme er viktig for regionen, og vi vil satse på å tiltrekke oss også denne typen turisme.

Det er ikke en kommunal oppgave å ha eierskap i Stavanger Forum eller byggene tilknyttet Stavanger Forum. Vi vil derfor arbeide for å finne en ny organisering av disse, som sikrer at kommunen ikke står økonomisk ansvarlig for anlegget.

SV ser positivt på blandingsområder med boliger og arbeidsplasser, som ikke medfører støy, forurensning eller tungtrafikk. Eksisterende næringslokaler i byen skal

i størst mulig grad sikres for videre drift, samtidig som nye områder tilrettelegges for næring.

Bøndene er både produsenter og næringsdrivende, men også naturens vaktmestre. Uten bonden gror landet igjen. Derfor må landbruket spille en sentral rolle i næringspolitikken. SV er på lag med bonden. Landbruk er viktig for Stavanger, og SV vil bidra til økt lokal matproduksjon. Når matjord bygges ned for å sikre areal til bolig, næring eller lignende, taper vi viktige ressurser for framtiden. Matproduksjon er viktig for nasjonal sikkerhet, og vi vil trygge at Norge, i en framtid med mer ustabil klima, er mer selvforsynt. SV vil tilrettelegge for miljøvennlig landbruk, som utnytter ressursene mer effektivt og er mulig å leve av for bonden. Vi vil ha selvforsyningsgraden av mat opp, og klimautslipp per produserte enhet ned.

I møte med de globale endringene som treffer Norge, trengs en aktiv næringslivspolitik. Stavanger kommune spiller en viktig rolle som premissgiver for næringslivet gjennom gode offentlige tjenester og god kunnskapspolitik. SV vil at kommunen aktivt skal legge til rette for en variert næringsutvikling for å sikre kommunens nåværende og fremtidige arbeidsplasser. Samtidig skal dette ses i en naturlig sammenheng med den generelle kommuneplanleggingen, som balanserer ulike interesser og tar hensyn til et variert tilbud, bomiljø og aktiv bruk av sentrale strøk.

Et inkluderende og variert næringsliv er viktig for samfunnet. En aktiv bolig- og utviklingspolitikk skal reflektere behovene for å starte og drive nye bedrifter i Stavanger.

Kommunen skal fortsette å være en moderne og innovativ tjenesteyter, og gjennom digitalisering skal den levere stadig bedre tjenester. Stavanger kommune skal være en aktiv og framtidsrettet eier, og vurdere å øke sin eierandel i samfunns viktig infrastruktur. For å sikre et fortsatt godt offentlig eierskap skal kommunens eierskapsprinsipp legge vekt på grønn- og inkluderende vekst. Gjennom en årlig eierskapsmelding vil SV sikre større åpenhet om de verdiene som eies og forvaltes av kommunen.

SV vil:

- **støtte gründerhus som vil etablere seg.** Det er viktig med fellesskap og gode arbeidsvilkår for gründere og andre som er i oppstartsfasen av bedrifter. Det må kommunen legge til rette for.
- **bruke kommunes klimafond til å sikre nye arbeidsplasser.** Gjennom fondet kan vi skape flere grønne arbeidsplasser og støtte bedrifter som vil utvikle teknologi og løsninger for å redusere utslipp.
- **samordne regionens næringsutvikling** og innovasjonsmiljøet på Ullandhaug. Vi skal støtte opp om forskningsmiljøene innenfor nye, fornybare energikilder, særlig UiS og NORCE.
- **styrke lokalt næringsliv**, ved å tilrettelegge for at privat næringsliv tar inn flere lærlinger.
- **holde sentrum levende**, og derfor arbeide for at næringslokaler i sentrum ikke står tomme over lang tid. Kommunen bør tilby å dekke eller subsidiere leien for oppstartsbedrifter som bidrar til sirkulærøkonomi eller reduserer utslipp som vil være i lokaler i sentrum, for å unngå tomme lokaler.

- **skape bedre grunnlag for torghandel**, med gratis bruk av torget for alle som vil selge lokale produkter.
- **arbeide for mathall i Stavanger**. Vi ønsker dette som en arbeidstreningsarena.
- **styrke lokal matproduksjon**, blant annet gjennom jordvern og støtteordninger for mer miljøvennlig landbruk.
- **støtte mer miljøvennlig fiskeri**, arbeide for lukkede oppdrettsanlegg uten utslipp, som kan sikre sjømat av høy kvalitet.
- **sikre fortsatt offentlig styring og drift av viktig infrastruktur**, gjennom selskaper som Lyse, Stavangerregionen Havn og andre interkommunale selskaper.
- **fortsette å styrke kommunens næringsavdeling**, særlig med vekt på grønn omstilling.
- **vil arbeide for at beredskapskornsiloen fortsatt skal benyttes til sitt opprinnelige formål.**

Et rikt kulturliv

Stavanger SV vil at kunst- og kulturlivet skal være tilgjengelig for alle. Klasse, økonomi og tradisjon avgjør i mange tilfeller om den enkelte tar i bruk den store bredden av aktiviteter og tilbud som kulturlivet gir. Kulturlivet er under sterkt press fra kommersielle krefter som ønsker å gjøre mest mulig av folks fritid og interesser om til konsum. Dette hindrer ønsket om mangfold i uttrykk og tradisjoner.

Vi skal ha en kulturpolitikk som sikrer mangfold, og som tar vare på vår kulturarv, bygninger og tradisjoner. Kulturpolitikken skal sikre at det finnes et bredt offentlig ordskifte, og sikre deltagelse og engasjement i en samfunnsdebatt.

Kunst utfordrer selvforståelsen - den skal kunne være utfordrende og motstrøms. Det at kunsten utfordrer normene i samfunnet gjør at vi trenger offentlige bevilgninger til kunstfeltet. Markedet etterspør ikke selv noe som utfordrer det bestående, derfor ser vi på det som fellesskapets ansvar å støtte noen av dem som gjør det.

Demokratiet forutsetter et bredt ordskifte der alle slags ytringer kommer fram. Det offentlige ordskiftet er under press. Dette går ut over muligheten til å ha en reflektert og opplyst samfunnsdebatt. Arenaer som Sølvsberget, Kverulankatedralen KåKå, Kapittel-festivalen og andre arenaer er derfor viktige for det offentlige ordskiftet og debatt. Stavanger skal løfte ytringsfriheten og skal fortsatt være hovedsete for fribyforfatterne i ICORN.

Stavanger har flere store kunst- og kulturinstitusjoner. Vi vil styrke satsingen på kultur for barn og unge, for kunnskap og debatt. Vi ønsker å bruke kultur som et verktøy i integreringspolitikken og seniorpolitikken.

Sølvsberget

Sølvsberget bibliotek og kulturhus er byens hjerte og møteplass, og samler en lang rekke aktiviteter under samme tak. Bygningen har store muligheter for arrangementer, studier og underholdning. SV vil fortsette å satse på Sølvsberget, og støtter planene om takhage på Sølvsberget. Det er viktig at Sølvsberget fortsatt har kunstnerisk frihet og stort rom for ytringsfrihet. Vi vil også sikre at Sølvsberget fremdeles har galleri.

Bibliotek

Folkebibliotekene er et svært viktig tilbud for å styrke sosial og kulturell utjevning. Bibliotekene retter seg mot alle grupper i samfunnet og er avgjørende for informasjon og kunnskap. Bibliotekene er møtested for alle, blant annet fordi de gir et mangfoldig tilbud til publikum. Språkgrupper og språkkafeer i bibliotekene er viktige integreringstiltak. Folkebibliotekene bidrar til å fremme kunnskapsutvikling, kulturformidling, utdanning, demokrati og ytringsfrihet. Målet er å gjøre bibliotekene til oppdaterte møteplasser for kultur, kunnskap og informasjon for hele befolkningen. Folkebibliotekene er også et godt verktøy for integrering.

Mangfold og bredde er berikende for kommunen, derfor må minoriteter ha mulighet til å utvikle sin kultur, og det må tilrettelegges for kulturell utveksling. Internasjonalt kulturverksted på Sølvsberget er et godt tiltak som spesielt legger til rette for dette. SV ønsker at bibliotekene skal utvide hva de låner ut, og låne ut verktøy, redskaper og

lignende. Målet er at vi skal redusere forbruket og behovet for at alle eier verktøy og utstyr hver for seg. Man skal heller kunne låne dette ved behov. Dette vil være en kommunal delingsøkonomi.

SV vil derfor satse på utbygging og opprusting av bibliotek i Stavanger. Vårt mål er at de fleste kommunedeler skal ha bibliotekfilialer, gjerne i sambruk med skolebibliotek. I perioden 2023-2027 vil vi arbeide for bydelsbibliotek i Hinna kommunedel. Vi vil også arbeide for at det lages en skolebiblioteksplan.

Studentersamfunnet Folken

Folken er en viktig kulturscene, samtidig som det er studentenes samlingsplass i sentrum. Studenthuset er basert på frivillighet og er en viktig tilbyder av kultur både for studenter og befolkningen for øvrig. SV er opptatt av å sikre gode vilkår for videre drift av Studentersamfunnet Folken med gode betingelser. SV jobber derfor for økt driftstilskudd til huset, samt støtte til husleie. SV ønsker at Stavanger kommune skal bidra til å kjøpe bygget, slik at det frigjøres midler til oppussing og drift. Bygget bærer preg av sin alder, og vi vil støtte oppussing av hele huset.

Stavanger Konserthus

Stavanger har et konserthus som er i verdensklasse, akustisk og arkitektonisk. Det er attraktivt for alt fra klassiske til rytmiske musikktilbydere, til konferanser, større møter, foredragsholdere og komikere. Det er viktig å opprettholde høy aktivitet. SV vil jobbe for at konserthuset fortsatt er en åpen og viktig arena for regionens befolkning. De huser også Stavanger Symfoniorkester, som er viktig for hele regionen.

Rogaland Teater

SV er opptatt av at Rogaland Teater skal fortsette å levere teateropplevelser av internasjonal kvalitet. Dette kan være utfordrende i dagens lokaler. Vi ser derfor på Rogaland Teater og Stavanger Museums planer for utbygging med stor interesse og vil jobbe for en best mulig løsning for teateret. SV forventer at staten tar en stor del av finansieringen av Akropolisvisjonen, basert på sin eierandel (66,7 %).

Tou Scene

Tou Scene har siden oppstarten vært en pådriver for det alternative kulturtilbudet i Stavanger. Vi vil at lokalene skal fortsette å være tilrettelagt for allsidig bruk på tvers av sjanger og kunstarter, med vekt på flerbruksmuligheter, som er tilpasset de økonomiske utfordringene som finnes i kulturlivet. SV vil ha egne og lavere takster for unge utøvere. SV vil bidra til å forsterke den gode utviklingen på Tou.

Metropolis

Metropolis er et viktig kulturhus for ungdom i Stavanger. Huset tilbyr gratis øvingslokaler og innspillingsstudio for unge band og artister, workshops og utstillings- og oppvisningslokaler for unge kunstnere og idrettsutøvere. Det er også et sted hvor ungdom kan finne trygge voksenpersoner. SV ser på miljøet som et unikt og uvurderlig rusfritt alternativ i Stavanger sentrum, og vil bidra til at dette fortsetter. SV vil bidra til å sikre at Metropolis blir på Nytorget, men i oppgraderte lokaler som følge av utviklingen av Nytorget.

Meieriet

Rennesøy kulturhus, Meieriet har som formål å være en kulturformidler for innbyggerne. Driften er dugnadsbasert. Rennesøy folkebibliotek og Frivillighetssentralen holder til der. Det arrangeres bygdekino, konserter og lokale revyer. Kulturskolen har undervisning og oppvisninger der. Meieriet er et naturlig samlingspunkt for kultur på Rennesøy. Derfor er SV opptatt av å sikre gode vilkår for videre drift av huset.

Otto-huset

Otto-huset er et av få eldre hus igjen i Judaberg sentrum. Det drives i dag som en stiftelse og brukes til ulike kulturaktiviteter som kunstutstillinger og konserter av ulik art, alt fra kammerkonsserter til blues, rock og folk. Det har også vært en lang rekke forfatterbesøk og foredrag. I området rundt Otto-huset er det en vakker skulpturpark. SV vil arbeide for at Otto-huset skal fortsette å utvikle gode kulturtilbud til innbyggerne og sette preg på Judaberg sentrum med vakker kunst.

Korps

Stavanger har et rikt korpsmiljø. SV ønsker å sikre ordningen med at hvert skolekorps i kommunen, også nyopprettede, får gratis dirigentressurs og hjelpe-dirigentressurs gjennom kulturskolen. SV ønsker også å se på planer om egnede øvings- og konsertlokaler for byens voksenkorps.

Domkirken

Stavanger domkirke er en av landets eldste kirker, og ett av de viktigste og flotteste landemerkene og byggene i sentrum. Å vedlikeholde og tilgjengeliggjøre bygget er viktig for SV og derfor vil vi sikre et tilknyttet bygg med toalett- og turistfasiliteter. Dette må gjøres slik at det ikke påvirker Stavanger katedralskole negativt.

Våre middelalderkirker: I tillegg til Domkirken har kommunen flere kirker fra middelalderen. De er som Domkirken landemerker i landskapet, og en stolthet for lokalsamfunnet. SV vil derfor være med å sørge for nødvendig vedlikehold av disse kirkene.

Kulturskolen

SV ønsker at alle barn og unge skal ha mulighet til å få et kulturskoletilbud. SV ønsker ikke at det skal være foreldrenes lommebok som bestemmer hvem som får mulighet til å delta i kulturskolen. Vi vil derfor redusere prisene og øke antall friplasser, samt utvide kulturskolen for å gi flere plass og satse på en bydelsnær kulturskole. Kulturskolen skal være et ressurscenter i lokalmiljøet, og skal favne et bredt lag i befolkningen og alle aldre. SV ønsker å bevilge penger til kulturskoletilbud som skapes i samarbeid med andre deler av kommunens tjenesteområder, som for eksempel helsestasjoner, ungdom og fritid, bydelstiltak, grunnskolen og det frivillige kulturliv. SV ønsker også at spesielt motiverte elever skal få et fordypningstilbud i kulturskolen.

SV vil:

- **satse på Sølvberget bibliotek og kulturhus og bibliotektilbudet på Rennesøy og Finnøy.** SV vil også sørge for å bevare og videreutvikle

filialnett. Nye filialer må bygges i takt med boligutbygging. I perioden 2023-27 vil SV prioritere å bygge bibliotek i Hinna kommunedel.

- **arbeide for ordninger som gjør at barn fra fattige familier også får oppleve kulturtilbudene** på lik linje med andre barn. Dette gjelder også kulturskolen.
- **at bydelshusene skal være gode og åpne møteplasser, med ulike aktiviteter.**
- **bevare og styrke Metropolis og fritidsklubber** med tilbud for ungdom, med flere klubber i hver bydel.
- **tilby rimelige lokaler med langsiktige leiekontrakter for profesjonelle kunstnere og frivillig kulturaktivitet** som korps, kor og band. Sørge for at skolene er åpne som lokale kulturarenaer på kveldstid og i helgene.
- **at kommunen jobber for å skaffe til veie flere øvingslokaler.** Vi må også vedlikeholde de vi har.
- **at kommunen har en handlingsplan for å styrke korps og kor i kommunen.**

Idrett, frivillighet og friluftsliv

Fysisk aktivitet i form av idrett og friluftsliv er et viktig bidrag til folks livskvalitet. Idrett og friluftsliv er en vesentlig del av mange menneskers liv og identitet, og sammen med en solid frivillig sektor er disse et lim i samfunnet. SVs mål er at alle skal ha mulighet til naturopplevelser og fysisk aktivitet i hverdagen, uavhengig av økonomisk bakgrunn, klassetilhørighet, alder og funksjonsnivå.

Både den organiserte idretten og egenorganiserte aktiviteter bidrar til dette. SV vil styrke friluftslivet og den organiserte idretten. Vi vil gjøre det enklere å være fysisk aktiv også i egenregi. SV vil øke aktivitetstilskuddene til de frivillige friluftslivsorganisasjonene for å etablere lavterskeltilbud til befolkningen.

SV vil at alle skal ha tilgang til grøntområder for lek, idrett, friluftsliv, naturopplevelse og annen utendørs rekreasjon i gangavstand fra bolig. Mer bruk av parker, friområder, øyer og fjorden stiller større krav til skjøtsel og vedlikehold.

Frivillighet

Frivilligheten er en viktig og variert bidragsyter til glede, engasjement, tilhørighet, læring og fysisk og mental helse. Frivilligheten bidrar også i stor grad til utjevning av sosiale forskjeller, integrering og inkludering, og kan skape gode nettverk.

Både i små og store frivillige lag og organisasjoner skapes verdier og livskvalitet for alle hver dag. For å sikre at frivilligheten skal kunne vokse og utvikle seg på egne premisser, er gode og forutsigbare rammer og vilkår avgjørende.

Idrett

Organisert idrett for barn, ungdom og voksne er svært viktig for folkehelsen. SV vil bidra til å forebygge rasisme, hets av LHBTIQ+personer og annen diskriminering i idrettsmiljøet og arbeide for et idrettstilbud hvor alle kan delta. Gjennom styrkede tilskuddsordninger for klubbene skal idrettslag og foreninger kunne gjennomføre tiltak for større integrering og inkludering.

SV vil at alle skal ha tilbud om organisert idrett. Det krever at kostnadene i ulike idrettsgrener må være så lave at de ikke ekskluderer noen.

Idrettstilbudet for ungdom er ofte bra. Samtidig er frafallet stort, og det er høye terskler for å begynne med nye aktiviteter. Det kan ha sammenheng med at ambisjonsnivået i enkelte idrettsgrener er for høyt for noen. Kommunen bør oppfordre og støtte idrettslag til å etablere lavterskeltilbud for barn og ungdom som hverken ønsker å spesialisere seg eller satse i konkurranseidretten. Dette er tilbud til dem som ønsker trening og treningsglede.

Svømming er gøy og kan bidra til å berge liv. Mange har for dårlige svømmeferdigheter. SV vil at alle barn skal lære å svømme, og at svømmehallene skal være tilgjengelige for alle. God svømmeopplæring, særlig for barn og unge, må

prioriteres. SV mener at svømmehallene og Gamlingen skal driftes av kommunen, og at prisen på billettene bør bli lavere.

Det er først og fremst kommunen som skal bygge og eie idretts- og friluftsanlegg. SV vil at idrettslagene skal sikres økonomi som gjør det mulig for ledere og trenere å konsentrere seg om å bruke fritiden til å skape gode idrettstilbud.

SV vil:

- **prioritere breddeidretten** og mener at områder med lavest dekning skal komme først. Videre skal områder med stor tilvekst av barn og unge og områder med fattigdom og sosiale utfordringer prioriteres.
- **ruste opp eksisterende idrettsanlegg og bygge nye.** Utbygging av idrettsanlegg må gjøres i nært samarbeid med idretten selv.
- **øke det økonomiske tilskuddet** til idrettslag i områder med fattigdom og sosiale utfordringer.
- **at alle skolebarn skal ha minst 40 timer svømmeundervisning**, og at alle skoler skal ha tilgang til svømmehall.
- **ha romslige åpningstider og lavere, subsidierte priser** i svømmeanleggene.
- **etablere småskala-anlegg**, som klatrevegger og skateramper.

Friluftsliv

Stavangers natur gir gode og mange muligheter for friluftsliv. Det er avgjørende å ta vare på naturen, som er selve friluftslivets grunnlag. Friluftaktiviteter må utføres på en slik måte at naturområdene og deres mangfold ikke trues.

Det er et behov for vedlikehold, rehabilitering og oppgradering av infrastruktur som turveier, stier, toaletter og annet utstyr.

SV vil:

- **øke aktivitetstilskuddene til de frivillige friluftslivsorganisasjonene** for å etablere lavterskeltilbud til befolkningen.
- **styrke nettverket av stier, løyper og sykkelveier**, men uten å bygge ned natur.
- **bygge ut sykkelveier** i bygatene og fremskynde bygging av egne sykkelveier.
- **etablere flere utendørs treningsanlegg i parkene.**
- **sikre frilager i alle kommunedelene.**

Solidaritetsbyen Stavanger

Stavanger skal være en kommune som er fri for rasisme og diskriminering og som ønsker å styrke vårt etniske og kulturelle mangfold. Stavanger skal være en kommune som bidrar til å bekjempe internasjonal menneskehandel, ha et næringsliv som ikke trekker profitten til skatteparadis og som aktivt støtter de faglige, økonomiske og sosiale rettighetene til kommunens arbeidsinnvandrere. Stavanger skal stå i front internasjonalt i bekjempelsen av atomvåpen, klimautslipp og andre globale farer som truer menneskeheten.

Sosial dumping er et utstrakt problem på arbeidsplasser der mange har utenlandsk opprinnelse eller er ansatt i vikarbyrå. Nesten ingen av disse er fagorganiserte, og de har svært dårlige lønns- og arbeidsvilkår. Stavanger kommune er Stavangers største arbeidsgiver og en av landets store kunder for det private næringsliv. Dette gir mulighet til å sette høye etiske standarder for resten av arbeidslivet. Kommunen er en del av globaløkonomien, der transnasjonale storselskaper leverer en stor del av tjenestene som forbrukes, samtidig som de betaler minimalt med skatt til landet og kommunen.

Stavanger har flere vennskapsbyer rundt i verden, og det er viktig å fortsette et godt samarbeid med disse. Særlig Nablus, Stavangers palestinske vennskapsby, vil SV styrke forholdet til.

Mennesker på flukt skal ha en trygg havn i Stavanger. Vi har en lang tradisjon for å ta inn flyktninger og integrere dem godt i lokalsamfunnet vårt. Det skal Stavanger fortsette med. Som en rik kommune, med stor kompetanse på integrering, skal Stavanger gå foran og være en kommune som tar imot mange flyktninger. SV vil derfor alltid støtte IMDIs forespørsel om mottak av flyktninger, og jobbe for at Stavanger ved behov også skal ta mot flere enn det vi anmodes om.

Store svingninger i antall flyktninger som kommer til Norge, fører til usikkerhet og ustabilitet i virksomhetene som jobber med å bosette og integrere flyktninger. Johannes læringssenter, flyktningtjenesten og EMbo (Enslige mindreårige botilbud) representerer sterke fagmiljø og er avgjørende for at kommunen skal kunne ta imot mennesker på flukt på en god måte. Derfor skal vi jobbe for å sikre stabil drift i disse virksomhetene.

SV vil:

- **at Stavanger kommune skal ha en etikkplan** for offentlige innkjøp av varer, tjenester og i arbeidslivet. Planen skal bidra til at kommunens internasjonale forpliktelser blir etterlevd.
- **at leverandører av varer til Stavanger kommune kan garantere at de ikke er produsert i okkuperte områder**, for eksempel i Palestina eller Vest-Sahara.
- **styrke forholdet til vennskapsbyene**, og særlig Nablus.
- **at Stavanger kommune støtter opp om BDS-konseptet** (boikott, de-investering og sanksjoner) som retter seg mot selskaper som tjener på Israels okkupasjon av Palestina.

- **at Stavanger kommune skal stille etiske krav** ikke bare til leveransene, men også til leverandørene og deres underleverandører.
- **at Stavanger kommune skal bekjempe sosial dumping**
- **at Stavanger kommune ikke skal inngå avtaler med, og ikke ha fondsinvesteringer i selskap som har moder- eller søsterselskap i skatteparadis.**
- **at Stavanger kommune tar imot flere flyktninger** og presser regjeringen til å ta ansvar for en større del av den internasjonale flyktningstrømmen.
- **at Stavanger erklærer kommunen for atomvåpenfri sone.** NATO-allierte skip som vil besøke Stavanger må deklarerer hvilke våpen de har om bord; har de atomvåpen, eller vil de ikke avlevere deklarasjon, skal de ikke tillates å anløpe Stavangerregionen Havns havner.
- **foreslå at Stavanger kommune undertegner ICAN cities appeal,** som er støtte til FNs forbud mot atomvåpen.

Antirasisme og inkludering

Stavanger er en mangfoldig kommune med mennesker som har bakgrunn fra mange ulike land og kulturer. Dette fører med seg nye ideer, ressurser og muligheter. SVs visjon er et kulturelt mangfoldig og sosialt rettferdig samfunn med like muligheter for alle.

Ikke alle opplever å ha de samme mulighetene, og forskjellene mellom folk øker. Mange opplever å bli diskriminert og stengt ute fra ulike samfunnsområder. Dette vil SV motvirke.

Nulltoleranse mot rasisme

SV arbeider for at Stavanger skal være en god kommune for alle, uavhengig av bakgrunn. Ingen skal oppleve diskriminering, men behandles med respekt og toleranse. Et mangfoldig samfunn er et gode, som gir oss som fellesskap mange styrker. Mangfoldet kan også gi oss nye utfordringer. Det krever at vi sikrer god integrering og har stort rom for mennesker med ulik bakgrunn og ulike utfordringer.

Stavanger skal ha nulltoleranse mot rasisme. Rasisme skaper og holder ved like utrygghet og bryter tilliten mellom folk. Rasisme gjør at mange velger å holde seg borte fra det offentlige ordskiftet, og bidrar også til mobbing i skolen og på arbeidsplassen.

Rasisme eksisterer ikke kun i nynazistiske og høyreekstreme miljøer, men er innvevd i ubevisste hverdagslige handlinger og ord. Hatretorikk og rasisme brukes for å tilsløre problemer som egentlig bunner i økende sosiale ulikheter i samfunnet. Å motvirke rasisme handler derfor om mer enn bekjempelse av direkte diskriminering av enkeltpersoner. Rasisme er en stor trussel mot den inkluderende kommunen Stavanger skal og bør være, og må motarbeides strukturelt og systematisk.

SV vil:

- **etablere et Internasjonalt hus**, som kan romme frivillige organisasjoner, bidra til gode møter på tvers av ulike kulturer og bidra til inkludering.
- **bekjempe rasisme på utesteder**, blant annet ved å foreslå innføring av diskrimineringskontroller, senke terskelen for inndragning av skjenkeløyve og kreve at utesteder tydeliggjør eventuelle regler for adgang.
- **øke økonomisk støtte til flerkulturelle organisasjoner i Stavanger.**

En antirasistisk skole

Skolen er en viktig arena for å sikre et samfunn fritt for diskriminering. I skolen har vi mulighet til å forme gode holdninger og motvirke rasisme. Det er viktig at elever lærer å gjenkjenne rasisme og hvordan rasismen bidrar til utrygghet og er farlig. Skolen skal motvirke alle former for diskriminering.

SV vil:

- **at alle skoler i Stavanger skal inkludere tiltak mot rasisme** i sin handlingsplan for godt læringsmiljø.
- **at kommunen lager et opplegg for at skolene markerer antirasistiske dager**, som Den internasjonale holocaustdagen og Krystallnatten.

- **at elevundersøkelsen skal sørge for god kartlegging av rasisme i skolen.**

Feminisme og likestilling

Stavanger skal være en kommune der alle har like muligheter, uavhengig av kjønn og kjønnsidentitet.

Samfunnet er fortsatt preget av maktforskjeller mellom kvinner og menn. Kvinner tjener mindre enn menn, eier mindre enn menn og er underrepresentert i maktposisjoner, og dominerer i ufrivillige deltidsstillinger. Altfor mange kvinner opplever også Stavanger som utrygt.

SV er et feministisk parti, derfor har bekjempelsen av skjevfordelingen mellom kvinner og menn vært sentralt for SV. Rimelige, offentlige tjenester som kollektivtransport, barnehager, SFO og gode hjemmehjelpstjenester gjør det mulig for kvinner å delta i arbeidslivet, være økonomisk uavhengige og samtidig få hverdagen til å henge sammen.

Gode velferdstjenester er også god feministisk politikk.

Stavanger skal være en trygg kommune for alle å ferdes i og det skal være en kommune fri for diskriminering og trakassering. Elever i Stavangerskolen skal sikres god og kunnskapsbasert seksualundervisning. Her skal forestillinger om idealkropper brytes ned, og man skal gi god informasjon til unge om rettigheter, grensesetting og respekt. Deler av undervisningen skal foregå kjønnsdelt, da seksuell trakassering og overgrep er et kjønn problem. Vi skal dyrke mangfold, selvaksept og trygghet.

Det er viktig at skolen jobber aktivt for å vise elevene mangfoldet av legninger, kjønnsidentiteter og skeive familier, og slår ned på stereotypier og fordommer. Representasjon av ulike mennesker som definerer seg selv innenfor disse ulike kategoriene er viktige for at skeive elever har forbilder i skolen som er like dem.

SV vil:

- **at seksualundervisningen i skolen skal omhandle kjønn og mangfold, respekt og lyst**, men også maktbalansen i seksuelle relasjoner, grensesetting, respekt og viktigheten av aktivt samtykke.
- **at elevene skal lære om ulike kjønnsuttrykk og legninger på skolen** og få et aktivt forhold til ulike personlige pronomen.
- **at alle Stavangerskoler skal ha en ressurslærer innen seksualundervisning**. SV vil også at alle Stavangerskoler skal delta i "Uke 6", som er et læringsopplegg om kjønn, identitet og grensesetting.
- **at alle ungdomsskoler skal besøke helsestasjonen for ungdom** i forbindelse med seksualundervisningen og for å bevisstgjøre om tjenestene de tilbyr.
- **at det skal være gratis sanitærprodukter på toaletter på ungdoms- og videregående skole.**
- **fjerne reklamefinansierte tavler fra det offentlige rom**, som bidrar til økt kroppspress. Retusjert reklame skal merkes.

Frihet fra vold og tvang

Alle mennesker har rett til et trygt og fritt liv uten å bli utsatt for vold. Det inkluderer frihet fra vold, voldtekt, seksuell trakassering og negativ sosial kontroll. Menns vold

mot kvinner er et folkehelseproblem. Mye av volden som rammer kvinner skjer i hjemmet og i nære relasjoner. Kvinner er også mer utsatt for seksualisert vold og trakassering i det offentlige rom. De fleste som lever i prostitusjon, er kvinner. SV vil prioritere forebygging og godt fungerende hjelpetiltak slik at alle kvinner kan leve i frihet fra vold og tvang.

SV vil:

- **at voldtektssaker og partnervold prioriteres høyt av politiet.**
- **styrke kunnskapen om voldtekt og vold mot kvinner** hos politi, rettsvesen, helsepersonell, NAV og folkevalgte.
- **ha bedre belysning i Stavangers gater og parker**
- **gi kvinner tilbud om trygge, kommunale overgangsboliger etter opphold på krisesenter.**
- **arbeide for at politiet prioriterer håndheving av sexkjøpsloven.**
- **utvikle exit-program for mennesker i prostitusjon** med mange og gode hjelpetiltak, bl.a. tilbud om bolig, hjelp til å finne en jobb, norskopplæring, studier og helsetilbud.
- **at kommunen tilbyr gode helsetilbud** inkludert tilbud om psykolog for mennesker som lever i prostitusjon.
- **at kommunen følger opp sin handlingsplan mot vold i nære relasjoner** hvor arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er inkludert.
- **kurse sosialrådgiver, helsesykepleier og rådgivere som arbeider i skolen om negativ sosial kontroll.**
- **oppfordre alle hotell i Stavanger til å bli med på å bekjempe sexkjøp og menneskehandel.**

Regnbuebyen

Alle skal ha frihet og trygghet til å være den de er og elske den de vil, uten fare for å bli diskriminert, trakassert eller utsatt for vold. SV vil bekjempe all diskriminering av seksuelle orienteringer, kjønnsuttrykk og kjønnsidentiteter. I et likestilt samfunn skal alle kunne leve ut sin identitet, kjærlighet og seksualitet.

Skoler og lokale utdanningsinstitusjoner må skape inkluderende læringsmiljø for alle elever, studenter og ansatte. Skolen er en viktig arena for å motarbeide mobbing og vold knyttet til seksuell orientering og kjønnsuttrykk.

Det å tilhøre en seksuell minoritet eller kjønnsminoritet kan medføre stress og usikkerhet i møte med helsevesenet. LHBTIQ+personer skal møtes med åpenhet, respekt og kompetanse som mottakere av helse- og omsorgstjenester i vår kommune. Eldre som innlegges til opphold i institusjon i dag har vokst opp i en tid med liten aksept for homofili. Å bli møtt med respekt og åpenhet i en slik situasjon er svært viktig og er noe som krever oppmerksomhet og bevissthet fra institusjonens ledelse.

LHBTIQ+personer med innvandrerbakgrunn opplever ekskludering, og at mange av de rettighetene som majoritetsbefolkningen tar for gitt er utenfor rekkevidde. Mange opplever flere former for diskriminering.

SV vil:

- **at LHBTIQ+-perspektivet må tas med i integreringsarbeidet i kommunen.**
- **øke kunnskapsnivået om LHBTIQ+-helse** blant helse- og omsorgspersonell.
- **bedre helsetilbudet for transpersoner.**
- **gjennomføre regelmessig kompetanseheving for ansatte i barnehager og grunnskolen** om LHBTIQ+-befolkningen.
- **at skolebibliotekene i Stavanger skal ha et utvalg av skeiv litteratur** og informasjonsmateriell om LHBTIQ+.
- **sikre at alle elever på grunnskolen mottar informasjon om LHBTIQ+** på en slik måte at de trygt kan være åpne om seksuell orientering og kjønnsuttrykk.
- **at LHBTIQ+-organisasjoner må få tilgang til å drive informasjonsarbeid i grunnskolen.**
- **legge til rette for at LHBTIQ+-personer også kan leve med sin seksuelle identitet i sin alderdom,** på sykehjem, dagsenter og lignende.
- **øke kunnskapen om LHBTIQ+-personer og skeive i prostitusjon.**
- **at kommunen yter økonomisk støtte til organisasjonene som arbeider for LHBTIQ+-personer** som for eksempel FRI.
- **at tilrettelegging for pride-paraden betales av kommunen.** SV ønsker at paraden kan arrangeres som et gratis-arrangement.
- **bekjempe all diskriminering, vold og trakassering** på grunnlag av seksuell orientering og kjønnsuttrykk.

Et styrket folkestyre

SV vil utvide demokratiet. Flest mulig må ha reelt innsyn i og innflytelse over beslutningsprosessene. Lokaldemokratiet skal gi nærhet mellom innbyggerne og de som tar beslutningene. SV vil ha mer demokrati i kommunen. Innbyggerne må selv få ta direkte del i viktige demokratiske beslutninger.

SV vil fortsette arbeidet med å gjøre kommunen mer åpen og gjennomiktig. Budsjetter og kommunale dokumenter skal være forståelige og kommunens nettsider må være enklere å søke i. Folk skal nå fram, hverdagsproblemene skal løses og vedtak som er fattet skal følges opp. Stavanger kommunes hjemmesider og kontoer i sosiale medier skal engasjere innbyggerne og gi god informasjon om det som skjer i kommunen.

Stavanger må være en kommune der utviklingen styres aktivt gjennom demokratiske og politiske prosesser, sammen med innbyggerne. De som bor i Stavanger må inviteres enda mer aktivt med i diskusjoner om hvordan kommunen skal formes. Det må skje gjennom demokratiske prosesser og ikke bare overlates til faginstanser og eiendomsspekulanter. Kommunen må styrke de felles arenaene for debatt i kommunen.

Hver kommunedel i Stavanger har nå en egen frivillighetssentral. Disse er sentrum for mange gode aktiviteter i og er levende møtested for innbyggerne i bydelene. Frivillighetssentralene har en unik rolle i lokalsamfunnet ved at de har kontakt med både frivillige lag og organisasjoner, skoler, sykehjem og resten av befolkningen i sin kommunedel. SV ønsker å se på muligheten for å styrke frivillighetssentralene med sikte på at gi dem en større rolle i innbyggerinvolvering. Sentralene kan ha en viktig rolle når det kommer til å få ut informasjon om planlagte tiltak i kommunedelene, men også legge til rette for innbyggermøter, innspill og andre former for involvering i politiske prosesser.

SV vil:

- **jobbe for å øke valgdeltakelse og sikre objektiv valginformasjon på flere språk**, samt sikre objektiv og tilpasset valginformasjon for mennesker med lærevansker eller kognitiv funksjonsnedsettelse.
- **prøve ut deltakende budsjettering**. Innbyggerne får styre direkte deler av kommunebudsjettet i de ulike kommunedelene.
- **sette i gang prøveprosjekt med direkte valg til kommunedelsutvalg**.
- **legge til rette for at alle innbyggere får sterkere mulighet til å påvirke beslutningene** gjennom kommunedelenes budsjettprosesser.
- **fortsette arbeidet med Mitt nabolag**, som er Stavanger kommunes verktøy for innbyggerinvolvering og påvirkning på beslutningsprosesser.
- **at våre felles verdier skal være offentlig eid**. SV vil sikre offentlig eierskap og styring over viktige funksjoner og vil gå mot privatisering av selskaper kommunen har eierskap i.
- **jobbe for en representativ fordeling** i lokalpolitikken med tanke på kjønn, etnisitet, fysisk, psykisk og kognitiv funksjonsnedsettelse etc.

- **jobbe for stemmerett for 16-åringer og sørge for at barn og unge skal bli hørt i Stavanger kommune.**
- **at det skal innføres lobbyregister for politikere.** Innbyggerne skal vite hvem som jobber for å påvirke beslutningene som fattes. Det skal gjelde personer/virksomheter som får betalt for å påvirke, ikke enkeltinnbyggere som har møter med folkevalgte.
- **redusere politikerlønnene.** Folkevalgte skal ikke være en lønnselite. Det må settes makstak på total inntekt for folkevalgte, som ser ulike forvaltningsnivåer under ett.